

CROUCEAZA

ORDINĂRI ȘI SEMNULUI

SAPTAMĂNAL DE LUPTA POLITICA ȘI SPIRITUALA

APARE SĂMBĂTĂ

Redacția și Adminis'trația: Calea Victoriei 142

Director: † MIHAIL STELESCU

(22 Noembrie 1934 — 16 Iulie 1936)

ANUL III, No. 98

Telefon 4.28.86

SEMNEAZA

Constantin Caragea
Emil George Caliga
Vasile C. Dumitrescu
Ion Aurel Manolescu
Alec Mocu
Grigore C. Gonza
Ion Luca Gullioti
Ștefan Bujoreanu
Emil Vora

SENZAȚIONALUL MEMORIU
DEPUȘIT DE AV. EMIL GEORGE CALIGA
IN CHEȘTIUNEA ASASINA-
RII LUI MIHAIL STELESCU

Liuben Dumitru, P. V
Huică, N. Dănescu,
Ilie Voiculescu
Barbu I. Dumitrescu
Al. Caftangioglu.

SETE

nuvelă inedită de
ION AUREL MANOLESCU

SPORT-CRONICI MARGINALE

Desene de: Nicol,
Brînduș, Leon Giacomello,
și Ligya Manolescu.

12 PAGINI ■ CRACIUN 1936 ■ 5 LEI

Crăciunul o mie nouă sute treizeci și șase

Se apropie Crăciunul anului 1936, va trece așa cum a trecut și cel din 1935 și celelalte și altele vor veni. Ca și toate vor trece la fel, fără ca omenirea să-și schimbe ceva din mersul ei firesc, fără ca oamenii să se gândească că ziua asta nu-i ca toate celelalte, că e o zi care, ne rămintește că s'a născut, acum 1936 de ani, într'un staul, de vite, sărac, în mijlocul dobitoacelor, în care doarme păstorii cu turmele lor, pruncul-Dumnezeu...

Isus se naștea în staul, iar cerul de sus până jos se îmbrăca în haină de sărbătoare, împodobită cu milioane de stele. Ingerii cântau cântarea de mărire „Mărire întru cei de sus, lui Dumnezeu, și pre pământ pace între oameni bună voire“.

Steaua călăuzitoare a magilor se oprește deasupra staulului, arătându-le că aici s'a născut cel căutat.

Pruncul născut se odihnește în brațele mamei sale, sub privirea bătrânului Iosif, ocerătorul Mariei, înconjurat de dobitoace, care n'au sberiat, n'au tulburat liniștea pruncului Isus.

Așa s'a născut pruncul ce avea predestinația ca să salveze omenirea din păcat.

În timp ce boul sufla peste ieslea în care era născut Isus-Dumnezeu, Irod, plin de îngrijorare că cel născut și anunțat, cu mult înaintea de prorocii, îi va lua locul la domnie, dădea ordin, strict, în toate părțile, ca să se descopere noul născut și să fie ucis Sărman Irod! El nu știa că nu scaunul de aur jinduia Isus pe acest pământ, nu coroane bătute în pietre scumpe, dorea în jurul capului său, nu tânjea de dorul unei îmbrăcăminti regeste, ci altceva vrea, altceva vroia: binele omenirii. Irod vrea să scape de dânsul cu orice preț. Văzând că nu-l poate afla, a dat ordin ca să se ucidă toți prunculii aflați în Bethleem crezând că astfel, printre aceștia, va ucide pe Isus.

Dar Isus n'a fost aflat, căci era Dumnezeu.

Isus s'a născut în mijlocul a două lumi: Deoparte împărații, flămânzii, asupriții, însetații; de cealaltă, vicleni, răii, îmbuibății.

Cei dintâi l'au preamărit, ceilalți l'au ispitit, hult și batjocorit. Cine s'ar fi gândit vreodată că pruncul, cu privirea blândă liniștită, calmă, dar plină de pătrundere, pruncul acesta atât de supus, este cel prorocit, de ingerii cerului, sfintei Fecioare pe când se ruga în templu, este Dumnezeu? Nimeni! Ca mai târziu toți, cei din Nazaret când nepăsători pe lângă acel atelier umil, în fața cărui s'a oprit o caleașcă trasă de cele mai sălbatice zebre ale regatului, din care s'a coborât majestos, cea mai strălucitoare dintre femeile răsăritului; amanta regelui, Maria Magdalena. Ea auzise că Isus nu ce-dează privirilor nici unei femei oricât de ispititoare ar fi ea și de aceea a venit la El.

A intrat cu aerul de predominare, ca o regină, măreț neînvinșă. Isus a lăsat gealul o clipă, a privit-o prin cerul ochilor săi albaștri, apoi a început iar lucrul. Magdalena a avut iluzia că birui se tocmai atunci când era biruită. Dar s'a înșelat! Isus, a ridicat încăodată capul, a fixat-o până ce s'a văzut o umbră de întuneric în ochii a mănții îngrozite. Remușcarea a încolțit în ea odată cu primele priviri, atât de blânde, ale lui Isus în fața cărui s'a cutremurat și-a căzut în genunchi cerându-i s'o curețe de duhurile cele necurate. Isus i-a pus mâinele pe cap, spunându-i: Iertate fie-ți păcatele tale!

Maria Magdalena s'a sculat de jos sfâșindu-și hainele scumpe de pe dânsa, rușinându-se de Isus.

Privirea lui Isus i-a străfulgerat sufletul prostătat ca și trupul și-a biruit răul dintr'în sa.

Și — acest om — Dumnezeu, cu priviri atât de blânde, a pornit să propăvăduiască binele, iubirea, înfrățirea între oameni, între popoare.

Smulge sufletul din omul vechi și plantează omul nou: dragostea, către Dumnezeu, către aproapele:

„Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși, ție ce nu-ți place, alțuia nu-i face“.

O răscrucă puternică pentru noi ce ne apropiem de această sărbătoare a nașterii lui Isus.

Încotro?...

Iată întrebarea ce trebuie să ne preocupe.

Încotro?

Unde-i dragostea către aproapele? Sau înapoi spre lumea veche? Nu! E aceeași lume cu aceleași apucături ca atunci, cu o singură deosebire; atunci îl căutau pe cel născut să-l omoare de teama de a nu le lua domniile, iar acum omoară zicând că fac voia lui pentru o ajunge la domnie. În loc de milă, răzbunare, în loc de dragoste, ură. Minciuna domnește.

Văzduhul se îngroașă cu nori negri și miroase a praf de pușcă, din luptele fraticide. Descerești din toate părțile pleacă nu pentru a le vesti ziua mare ce se apropie, ci pentru a-i încuraja mai mult în lupta dintre ei, și în nebunia lor, în frunte cu preoții, zic că pentru Hristos...

Nu l-au aflat pe Isus cei ce au ură în suflet, nici pângăritorii, nici răsbunătorii. Cântarea ingerilor de pace și bună voire a fost, pentru pace și dragoste a venit Isus și pentru ertare a stat pe cruce.

Crăciunul acesta sărac și în vins al lui 1936 este departe de înțelepciune și adevăr. Căci nu prin ură și nu prin moarte ne vom apropia noi de lumina jertfei lui Isus, ci prin pacea și bunăvoirea ingerilor, prin pacea și bunăvoirea Evangheliei...

ALECU MOCANU

Să luăm aminte

În orice societate sunt două feluri de indivizi: Unii mai slefuiți sufletește fiind produsul unei creșteri alese și a unei culturi înalte, alții sunt mai înclinați spre animalitate fiindcă sunt departe de nobilele producții ale spiritului omenesc. Cei dintâi duc mai departe făclia culturii și prin ei trăesc neamurile, cei din urmă împing omul spre primitivism și prin ei se distrug popoarele. Și unii și alții sunt produsul mediilor unde s'au dezvoltat. Primii sunt produsul unui mediu luminat și măsurat care a înăbușit în om toate tendințele spre rău dezvoltând la maximum pe cele spre bine, ceilalți sunt produsul unui mediu vicios care a dezvoltat tendințele josnice ale omului. Așa dar o națiune trăescă tocmai prin cantitatea calităților suferitoare a indivizilor care o compun iar viitorul ei, este de cel al calității sau de cele tineretului ei. Când tineretul este condus pe drumul unei morăie superioare el devine o forță potențială capabilă de a ridica prestigiul și autoritatea

tării sale. Viața națiunii respective va fi prelungită prin imprimarea unui salt înainte pe drumul spinos al istoriei. Când tineretului îi exciți simțurile animale prin sustragere dela drumul luminos al moralității și culturii, națiunea va face un pas înapoi și i se va încurca drumul viitorului. De aceea toți acei cari au grije de viitorul acestei țări să gândească mai cu temei la un nou sistem de educație care să sustragă tinerimea din mediile vicioase. S'au gândit vreodată așa zisii iubitori de țară cum se proiectează în sufletul omului josnic, violența sub orice formă sa'r manifestă și în numele oricărei idei s'ar execută? S'a gândit cineva Eim s'a proiectat în mintea ucigașului din Abrud nenumăratele crime săvârșite în ultimul timp indiferent mobilul lor? A fost oare cutremurat de ororile lor sau i-au dat mai multă forță în îndeplinirea ei. Desigur că speculii crimei răzătoare în fața monstrului îmbiindu-l cu înfrigurare la executarea măcelului. Drumul crimei era trasat în su-

fielul său care prin orice crimă executată se adâncea tot mai mult. El e produsul unui mediu corupt, a unui mediu care a ridicat de mult crima la rangul de virtute superioară și care a fost interpretată și executată după pornirile sale animalice.

Se simte deci nevoia unei totale schimbări de mediu. Cine iubește această țară să lupte din toate puterile sale la creșterea unui mediu de dezvoltare a moralității bazat pe cultivarea sentimentelor superioare de credință, bunățate, dragoste.

Cine ridică forța morală deasupra brutalității și a materialismului, creiază oameni.

Și acum când elopetele anunță nașterea Domnului, când vibrarea metafizică sboară până în văile cele mai tainuite ale munților vestind lumii minunea cea mare, noi zicem tuturor aceluia care au în suflet curat, vizitându-și CU NOI, că va vom învăța iubirea de oameni, munca cinstită și ca... a adevăruului.

Șt. Bujoreanu
asistent universitar

Cronica externă

În orice boală infecțioasă, gravă, există un moment critic suprem, numit criză. Această clipă este hotărâtoare pentru viața pacientului. După cum evoluează, survine sau moartea, sau convalescența.

Momentul acesta al crizei îl suportă acum Europa.

Din năvalnică ofensivă și contra ofensivă a celor două concepții: naționalism și internaționalism (comunism, masonerie și sionism) s'au născut astăvară în Spania, iar acum în China, focare incandescente cu tendințe de a se propaga tot mai mult.

Aceste focare, nu sunt însă decât încercări timide de comparații de forțe.

Nu sunt iarăși decât încercări de intimidări locale, și argumente provocate, pentru facerile de alianțe și pregătirei viitoare, a supremației unuia dintre cei doi beligeranți cari de mai bine de doi ani stau față în față.

Astăzi cumpăna pare încă a nu se apleca de partea nimănui.

Deși centrul de gravitate ar putea apărea unor ca fiind Spania și astăzi și China, nodul vital se află totuși în Franța.

Nu alianța și prietenia oficială a ei cu Anglia și cu Belgia, și a ei personală cu Rusia va putea menține o stare de echilibru.

Singura posibilitate ar fi a-runcarea peste bord a imixtiunii în politica ei a tuturor influențelor externe provocatoare de greve, de răscoale și de ațătări interne.

Reculegerea ei, concentrarea forțelor naționale și o directivă cu siguranță de continuitate, indiferent care ar fi ea, ar fi singurul aport serios și hotărâtor în evoluția Europei de mâine.

Această politică însă trebuie să fie a Franței, iar nu a intereselor forțelor oculte.

Orice părere și acțiune se poate sustine, când ea este izvorită din sufletul și creierul cuiva, însă dintr'o judecată și rațiune personală neinfluențate. A fi însă instrumentul cuiva și juca după cum se trag sforile pentru delectarea altora e și laș și degradant.

De aceea repet, dacă ceva se va schimba acolo, și dacă sincer și din convingere adâncă, simbolul Păcii, le va fi stea călăuză, Europa poate încă ieși din frigidurile în care se sbate.

Cel mai dornic de a provoca războiul, este fără discuție, kominternul.

Dovadă sunt congresele ținute de ei la 16 Septembrie și la 26 Octombrie la Moscova. La ele au luat parte reprezentanții kominternului, a politkbiroului, a partidului comunist, al comisariatului poporului, a tuturor industriilor de război, etc.

Ca personalități putem cita pe:

Dimitroff, Koleroff, Moskvim, maresalii: Vorosiloff, Egoroff și Tukachevsky; industria prin Gurevitch; mai erau de față Krestinsky, Jipoy, iar din partea celor internaționali: Erroli și Marty veniți dela Paris, Gotwald dela Praga și Filorim dela Amsterdam.

Aceștia formau „Trustul creierilor“.

La începutul sedinței Krestinsky a cerut un proiect aprobat de „seful genial al revoluției mondiale“ (Stalin) al cărui nume mai este:

„Revoluția războiului“.

Cităm din Gringoinc de Vineri 27 Nov. 1935, următorul pasaj:

„Raportul lui Krestinsky: „Din rapoartele acestuia creș-

terea anticomunismului din partea fascistilor împotriva U. R. S. S.-ului și-a atins punctul culminant și acuitatea lui a devenit atât de acut, încât orice speranță de a amâna un conflict armat se spulberă.

Raportul confirmă eșecul tentativelor de a înlătura acest pericol. El mai preîntinde că are date precise ca fost ambasador la Berlin, că Germania va fi complet pregătită de război la finele anului 1937. În încheiere spune că singura soluție de a profita de această stare de lucruri în condițiile cele mai favorabile este de a provoca un conflict armat în occident la începutul anului 1937. Concluziile sunt deci:

1. Toate eforturile de a determina un conflict armat în occident nu au dat rezultate imediate.

2. Trebuie în consecință ca U. R. S. S. să se însărcineze singură să provoace în Vest un război, atrăgând și alte țări.

3. Într'un astfel de război participarea Rusiei, dată fiind situația ei geografică, n'ar fi decât foarte limitată, și îi va permite deci a păstra intacte forțele ei, pentru a putea exploata situația revoluționară provocată de acest război“.

Mai limpede, mai scinic o greu.

Pentru a-și ajunge scopul au alocat credite noi. Cei mai buni propagandiști au fost trimiși în Franța, în coloniile ei și acolo de unde își pot crea ramificațiuni eficiente.

Cuvântul de ordine, este provocare cu orice chip. Iar pentru a da impresia unei evoluții spre normalizare au votat o constituție cu principii liberale, la care au fost propuse 95.000(!) de amendamente. Bine înțeles că ele au fost primite în limita, în care tindeau la o mai mare creștere de putere a comisariatului poporului și la drepturile lui inehizitoriale.

Și la ei au adoptat un principiu naționalist:

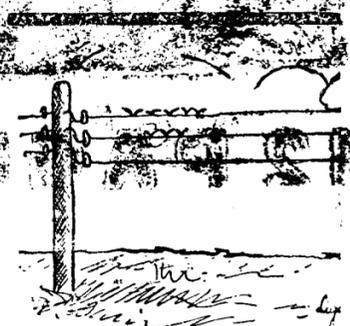
„Poporul rus (serie Izvestia din 23 Noembrie) creatorul unei mari culturi s'a format într'o luptă fără cruțare pentru existența ei națională și liberare socială. Toate popoarele Uniunii datoresc poporului rus renașterea națională. Rușii servesc de călăuză celor înapoiți. Rușii ajută pe cei slabi. Ei reprezintă avant-garda popoarelor și de aceea suntem mândri de a fi Ruși“...

Între timp, însă, efectiv se născuse în Rusia o luptă foarte aprigă între tendința naționalistă, reprezentată de burghezia nouă: diplomați, funcționari, militari, etc., și tendința internaționalistă.

Fără conflictul spaniol prima tendința ar fi putut ieși învingătoare.

Despre aceasta însă, în numeroase viitoare. În concluzie, dacă țările, recte Franța, vor ști să stăvilească puhoiul de propagandă, de subminare, de ațătare și desagregare început te sub auspiciul atât de favorabile internaționalelor, pericolul unui nou masacră mai poate fi înlăturat. De o epocă atât de tulburătoare, de sămănușă și înțelegătoare a Evului-Mediu nu înflori din nou.

Constantin Caragea

Morală și politică

Imi promisesem să nu mai pomenesc în articolele mele numele d-lui Corneliu Codreanu. De ce să umblu cu no-roi? Voi rămâne murdar pe mâini.

Dar mă văd silit, acum când atâtea lucruri cer un cuvânt clar și răspicat să mă ocup de persoana acestui domn.

Un altfel de fapt mă îndeamnă să scriu rândurile de față.

Să nu se înțeleagă prin aceasta că d. Codreanu ar schimba istoria.

Nu tocmai. D-sa va dispărea în anonimatul din care a ieșit fără rost, conformându-se dictonului: „Fiecare pasăre pe limba ei piere“.

Dar să venim la fapte.

În campania pe care am început-o încă de când trăia Mihail Stelescu, pe care azi o ducem cu tot curajul, pentru demascarea unei nuliități politice, pentru a dărâma un chip de lut, am reușit.

Am reușit să facem pe toți să vadă ceea ce noi am văzut dela început.

Dar, viața are surprizele ei, iar noi ne lovim azi de un fapt în adevăr neașteptat, erodem ultima piedică în această luptă curajoasă de demascare.

Anume, ni se opune următorul argument:

Este Codreanu cum ziceți d-ștră, dar a reușit să sintetizeze în persoana lui aspirațiile viitorului nostru, quintesența naționalismului românesc, și e singurul capabil să realizeze practic acest naționalism“.

O frază pe care o rostesc mulți ca ultim argument, ca supremă ezitare.

Am înțeles pericolul ce-l prezintă această greșită judecată, abia atunci când am auzit-o și din gura unui om, șef de grupare tânără, om care mi-a făcut impresia certă a cinstei și caracterului.

Dacă la astfel de oameni judecata poate admite acest raționament atunci lucrul este grav.

Prea grav, pentru că el dă naștere unei mentalități profund greșite, periculoase pentru viitorul acestei țări, pentru că falsificându-i morala îi va falsifica politica, adică instrumentul de realizare al unor idei generoase de bine și frumos.

E știut că pornind dela o premiză eronată, vom ajunge la o concluzie falsă.

Cine gândește altfel falsifică logica, adică însăși fundamentul rațiunii.

Care este greșala naționalismului în cazul nostru?

În primul rând Codreanu nu sintetizează în această țară aspirațiile viitorului unui neam, căci nici când viitorul României nu a stat în persoana cuiva. Ar însemna că odată dispărută acea persoană țara noastră ar dispărea la rândul ei. Ori unui neam nu-i este nimeni indispensabil. Apoi niciodată aspirațiile românismului nu au fost crima și teroarea. Din contră românismul este sincer, deschis și îngăduitor.

El este desigur hotărât, și puternic. Dar asta nu înseamnă că poartă stigmatul rușinos al asasinatului.

Quintesența naționalismului românesc este un trădător al

Profesorului A. C. Cuza, un trădător al celor ce și-au dat sângele pentru el, și ceiace este și mai grav, un dezertor la inamic în timp de război.

Aceasta să fie oare oglinda naționalismului nostru?

Să răspundă aici acei legionari ai căror părinți albesc câmpurile dela Mărășești?

Capabil să realizeze practic acest naționalism? Cum? Un om cu mâinele pătate de sânge este omul salvator de neam?

Ce a realizat până azi ce să putem să sperăm că va realiza mâine?

Morminte! Asta au făcut-o și strămoșii lui.

Tabere de muncă? Da dar când dispui de fondurile ministerului de Interne nu e nevoie să fii omul providențial. E deajuns să fii vătaf.

Bisericii?

Prefăcătorie de franc-mason. Credința se cioplește în suflete nu în piatră.

Când pui crucea în aceeași mână în care pui pistolul ești un dușman al religiei creștine pe care pretinzi că o aperi.

E o tactică abilă de a discredita conformându-se dispozițiilor francmasoneriei.

Ce-a mai realizat?

O mistică! Da! Pentru un grup restrâns de oameni simpli și naivi, cărora le-a impus figura studiată minuțios în oglindă.

Pentru alt grup de lichele în teresate, ea se reduce la un frumos aport sunător.

Ce nu face omul pentru o bucată de... cașcaval în perspectivă?

Iată suportul acestei mistice, Teatru pe deoparte, prostie și interes de altă parte.

Acesta este omul. Lumea a început să-și dea seama de acest lucru, și vine cu această ultimă ezitare, înainte de a-l arunca în lada cu gunoi.

Ei bine! Nu!

Acest om nu va realiza nimic iar politica lui este greșită.

O mișcare, cu atât mai mult un om, nu poate avea la bază imoralitatea, oricât de frumoasă ar fi fațada oricât de atrăgătoare manifestările.

Scuturați mentalitatea bolnavă că răul poate să cadă la nvolială cu binele.

Intre aceste două noțiuni, între morala binelui și a răului nu poate fi compromis.

Ele sunt și vor rămâne etern dușmane, pe baricade adverse și vor lupta până la definitivă îngenunchere a uneia din ele.

Dacă va cădea binele atunci omenirea va vedea triumful răului și va asista neputinciosă la propria-i prăbușire.

Dacă va cădea răul, atunci lumea va vedea cu bucurie rășăritul unei epoci de aur și va porni drept și hotărât în drumul spre perfecțiune.

Înlături deci cu actuala mentalitate bolnavă.

Priviți răul fără teamă și loviți-l cu arma de neînvinș a Adevărului.

Nu mai așa vom făuri neamului acestuia un viitor demn, un loc de frunte între popoarele pământului, iar noi nu ne vom coborî în mormânt sub stigmatul lașității și sub povara distrugerii propriului nostru neam.

Vasile C. Dumitrescu

Răvaș deschis în preajma sărbătorilor

Stimate domnule Codreanu, Întâi te-ai ruga să nu te înșeli asupra titlului fiindcă din păcate nu te stimez deloc. Imi pare rău că trebuie să încep cu un adevăr atât de gol și oarecum primejdios pentru mine, dar țineam să-ți vorbesc și cum pe când umblam prin clasele primare, dascălul mi-a arătat cum se scrie o epistolă de viuincioasă, am început-o și eu pe cea de față așa cum se vede mai sus.

De bună seamă că s'ar putea să te întrebi ce mă face să pun mâna pe condei și să aștern pe hârtie gânduri pentru d-ta, atunci când ne despart o sumedenie de lucruri miștele asupra cărora nu ne lovim în păreri.

Vezi d-ta, creștini fiind amândoi, m'am gândit ca în noaptea asta de Crăciun când se revarsă peste oameni și peste fire atâta pace și când porunca cea dumnezeiască de bună înțelegere pe pământ își au rost mai mult ca niciodată, m'am gândit că parca ar fi bine ca așa liniștit și sfânt pentru d-ta și pentru viitorime să privim o leacă înapoi prin sufletul nostru și prin învățătura lui Christos.

Dacă amintirile nu mă înșală și d-ta ești creștin și pre cât se spune, încă pravoslavnic, ba mai mult cu dumnezeiască investitură pentru făptuire de prefaceri omenesti și alcătuire de credință nouă.

Imi vei da voie mie, un om de rând de altminteri, neîncredinciat cu nici un fel de chemare să te rog pentru o clipă să-ți întorci gândul și privirea dela binele și fericirea țării acesteia, hunuri ce, d-ta spui imi pare, te s'au hărăzit de Sus spre a le aduce la îndeplinire, să-ți întorci privirea zic, către câteva umbre ale trecutului ce le-am rugat să coboare din cea lume, acoperite de omătul nemuririi și să zăbovească o clipă printre noi.

Ți-ai propune o preumblare în noaptea asta și d-tale care îți plac atât de mult preumblările prin rumâneștile noastre meleaguri e de bănuț că o să primești.

Să pornim deci spre Moldova unde avem o întâlnire cu o umbră cumsecade ca toate umbrele, care a avut de-alungul vieții păcatele ei, păcate ce te-ai însărcinat să le pedepsești d-ta și cu Dumnezeu.

Eu cred că acest biet creștin îți e recunoscător că a putut cu ajutorul d-tale să guste din fericirea veșnică, odihnind acolo unde, cum spun Sfintele Scripturi, nu e întristare, nici suspin, ci numai viață fără de sfârșit.

Bagi de seamă cum ne zămbește? De ce o fi fluturând, domnule Codreanu, pe buzele morților, zâmbetul asta atotepurinzător, îmbrățișând culmile a două lumi?

Să-l lăsăm să odihnească în pace în noaptea de Crăciun! Aseună într'un fund de vale pe undeva pe lângă niște apă țâșnite din brâu muntilor, e o bisericuță, un paraclis așa cum îl obișnuiau strămoșii.

Uite că am ajuns și aci după atâta drum anevoios. În prag ne așteaptă altă umbră! Să îngenunchiem amândoi, domnule Codreanu, fiindcă umbra asta e temelia unei țări, jertfa unui sfânt, credința mărețată a unui trecut de sânge și suferință împletit în strălucirea unui viitor pe care l-a zidit cu mâini bătătorite de plăeș, de paur, de ostaș.

Ne cheamă! Să-l urmărim privind găurile sângerânde ce-i pătează neaua părului... Și uite cum răsar sumedenie de umbre în jurul lui... Știi câte sânt: opt sute de mii... Sunt umbrele cari s'au amestecat cu pământul țării, veghind de sub el ea să rămâie a noastră, și ea s'o poți fericii d-ta...

Iacă eu mi-am găsit două rude bune printre ele. Nu le-am mai văzut de douăzeci de ani... Ia caută poate că eu oarecare osteneală să-ți găsești și d-ta vreuna...

Umbra dela Urșani în oștierea lui de umbre flutură pe întinsul câmpiei albe și auzi înțelegerea care huese pe aripile vântului?: Ce-ai făcut cu moștenirea noastră?

Să mergem, domnule Codreanu, fiindcă au dreptate morții și noi n'avem ce le răspunde!

Și aci aproape de casa noastră, unde ne așteaptă mâine colindele și pomul Crăciunului, să poposim o clipă la căpătâiul unei biete cruci de lemn.

Câtă tinerețe e în umbra acestei cruci și câtă strălucire în ochii acestia mari ce ne învăluie, ne cuprind, ne amestecă cu pământul...

Il mai ții minte? E prietenul bun de odinioară, tovarășul care a suferit și a luptat dârz ca să ajungi d-ta Mântuitor de neam!

De ce ai făcut toate acestea, Căpitane?

Ce împede i-a răsunat glasul în noaptea asta liniștită și rece...

Umbra de pe plaiurile Moldovei, umbra dela Urșani și cea din Valea Plângerii se șterg ușor departe, colea, unde se împreună cerul cu pământul...

Am rămas singuri, domnule Codreanu, te-a acoperit omătul peste tot... E mai bine așa fiindcă nu se mai vede sângele de pe frunte.

La revedere, domnule Codreanu, poate că la anul, de Crăciun, n'o să ne mai putem plimba împreună, poate că prin bunăvoința d-tale atunci vom fi patru umbre ce te vor primi în noaptea de Crăciun.

Mi-ar părea rău pentru mama, și mi-ar părea rău și... pentru d-ta fiindcă Dumnezeu are supărătorul obiceiul de a privi din când în când pe pământ și vine o clipă când ne judecă pe toți fie că suntem Mântuitori ori ba.

Emil George Caliga

Mărturisiri pentru cei de față și pentru viitorime

Subscrisul, Emii George Caliga, avocat, în fața oamenilor, pe onoare și pe conștiință fac declarațiunea de mai jos:

N'am făcut niciodată parte din „Garda de Fier“ sau din altă organizație politică asemănătoare.

N'am fost și nu sunt încadrat politicește în mișcarea pe care a condus-o Mihail Stelescu.

Respectiv, admir și accept ideea unei politici de redresare națională, dar am fost și sunt împotriva violenței și a asasinatului.

Nu am nimic cu „Garda de Fier“ ca entitate politică sau doctrinară; sunt însă adversar hotărât al me odolor sale de propagare ideologică, și am convingerea că anumite persoane din această organizație politică s'au făcut vinovate de călcarea legilor țării.

Apăr, în calitatea mea de membru al baroului de Ilfov, pe Doamna Zoe Mihail Stelescu, o femeie care are dreptul de a fi apăra și ajutată în noianul de nenorociri cari s'au abătut pe nedrept asupra capului său.

Nu urmăresc să fac jocul, sau să sprjin calculul politic al nimănui. Nu vreau cecât să obiu o luminoasă și înaltă dreptate pentru cei ce au fost și sunt nedreptățiți.

Am convingerea că omul a cărui memorie o apăr este competent nevinovat.

Nu l-am cunoscut, dar cred că i-ai ti fost prieten și tovarăș devotat, fiindcă era un om sincer și cinstit.

Am scris și o repet că în sinea mea îl consider pe d-l Corneliu Zelea Codreanu uvinovat de moartea prefectului Manciu, al primului ministru Duca și a lui Mihail Stelescu.

Îi sunt un adversar hotărât dar loial și obiectiv și niciodată, dar niciodată n'asi înțelege să lupt, cu modeste e mele mijloace, în contra d-sale decât în cadrul legilor și libertăților de cari ne bucurăm cu toții.

Cele scrise de mine acum și înainte sunt lucruri gândite și cari se pot dovedi și nu cer decât îngăduința de a fi lăsat să gândesc ceea ce simt și să nădăjduesc într-o dreptate supremă în care am crezut și cred.

Acestea sunt învinuirile ce mi se pot aduce. Dacă pentru toate aceste gânduri și fapte ale mele, merit să fiu împușcat sau schingiuit, cei ce cred că trebuie s'o facă o pot face.

Față de conștiința mea și față de un Dumnezeu A toate văzător, am simțământul mulumirei sufletești pe care ți-o dă datoria împlinită până la capăt în mod cinstit, sincer, curajos și cu peceata adevărului și dreptății.

EMIL GEORGE CALIGA

In zare nu m'asteaptă niciun om,
Trecutul meu știu bine că n'a fost.
Aici, oricine, poate să mă'ngroape...

In sufletul meu nu mai încape
Umbra arinilor căzută în ape;
Nu mai scoate cumpăna fântânilor,
Anii risipiți prin ceața minilor;
Amintirile mi-au rămas în urmă, departe, târzii,
Ca niște hamuri pustii...
Sahara iubirii mai arde,
Focuri de triburi nomade...
Și peste toate aceste zădărnicii de lut,
Eu mă aplec bolnav și tăcut;
Umilă întoarcere în spre pământ,
Fără de care n'am știut că sânt...

Toamnă, soră bună a viorilor de ceară...
In patul unui bolnav,
A scăpat o frunză,
Mâna ta, de luceafăr palid...
Toamnă, a tuturor,
Ești parcă tot mai mult a unui singur om,
Ești drumul meu pe care voi pleca,
Un suvenir, într'o lădiniță'nchisă...

In zare nu m'asteaptă niciun om
Trecutul meu știu bine că n'a fost.
Aici, oricine, poate să mă'ngroape

Emil Vora

MARGINALE

CITESC amintirile din teatru ale maestrului Constantin I. Nottara, călătorește prin povestea asta grea de lumina unei îndreptățite încoronări și gândesc că, totuși, destinul acestei măști a fost amar și aspru tocmai prin neaderarea lui la firese, tocmai prin uriașă lui contopire cu eternitatea... Mă tem de întunecul care a îndrăsnit să strivească pentru totdeauna și pentru niciodată flacăra unei vieți de legendă căreia acum, acum când ea este doar pulbere și aducere aminte, orice prinos și orice laudă omenească îi sunt zădărnice.

Amintirile acestea aduc lectorului în față o viață care pare ciudată și uitată pentru totdeauna, desi astăzi ea este tot atât de vie ca și ieri... Nottara s'a ridicat doar, odata cu zilele cele mai fragede ale României Noi și a ostenit pentru ridicarea ei spirituală cu un dor și cu o râvnă vecină cu mucenicia...

Să mulțumim însă acum și domnului Ioan Massof — acest neobosit culegător de Irmos și adevăr, — cu al cărui sprijin credem că aceste „Amintiri” au devenit, cu o oră mai de vreme, carte și fapt... Și să-i mulțumim cu atât mai mult cu cât domnul Ioan Massof este unul din puținii oameni de teatru în fața cărora viitorul va fi dator să se descopească întotdeauna cu prinos și recunoștință...

Dar, asupra cărții, vom mai reveni...

DE-A BUSILEA ultimul roman al domnului I. Peltz, este una din puținele cărți adevărate ce au apărut, îmbujorând sărbătorește vitrinele, în actualul sezon literar. Nu cunosc integral cartea dar cunosc îndeajuns pe autor care stăpânește una din cele mai ascuțite penite ale scrisului românesc contemporan. Intemeiat pe această veche și bogată cunoștință, îndemnul acesta la lectură, trebuie să apară cetitorului meu, ca o invitație la vacanță, la odihnă, la grație...

PEARL BUCK: Mama Un imn. Unul din cele mai sălbatice pure imnuri pe care le-am întâlnit vreodată. O îngenuitate, o răzvrățire, o biruință. O carte rară, un cântec. Pentru acest imn închin fruntea condeiului și nu derese nimic altceva decât o reculegere sennă lângă fruntea acestui popas limpede și rar...

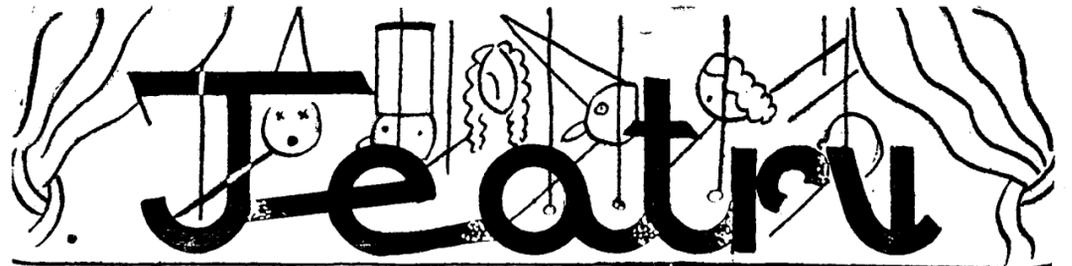
O carte pe care însusindu-o inima cetitorului român va învâta, în sfârșit, să cucerească nemărginirea...

IOD: Ură și iubire. Versuri. I'e prieteni nu trebuie să-i vorbești niciodată de bine... E adevărat. Dar prietenia, dacă este adevărată, se învață să respecte, cu vremea, obiectivitatea... Să ne erte deci prietenul nostru Iod dacă îi vom spune aici și acum, acum după ce închidem ultima pagină a volumului său — mai vechi — de versuri, că are talent și încă un talent singuratic, calm, neîmprumutat... Să ne erte și să ne respecte cum va putea mai bine și mai loial îndărjita noastră îndrăgostire de frumos...

DELA Caracal primim „Domnul de Rouă” o revistă de cultură generală și preocupări literare. Furăm din su mar, numele doamnei Doina Bucur — în care bănuim, de altfel, inima „Domnului de Rouă” — o mai veche și mai curată prietenie literară a noastră...

O PROVINCIE cu poezii, îmi trimite — nu știu de unde — d. Nelu Cristescu. Dintr'un județ întreg ce rime și stele — ținute alandala în câteva pagini tipărite foarte prost, — culeg totuși câteva versuri ce dovedesc că d. Nelu Cristescu iubeste genele poeziei adevărate...

A REAPARUT „Viața literară”! Scrie frumos d. I. Valerian o rugăciune pentru Cincinat... Foarte frumos... D. Christian Mirea semnează o nuvelă bună, iar d. Const. Virgil Gheorghiu două poeme care ne face să-i îndrăgim versul și sufletul cu tot entuziasmul tinereții noastre...

De vorbă cu d. N. Soreanu

— „Cum se face că ați îmbrățișat această carieră, debutul?”

— „Imbrățișarea unei cariere o faci fiindcă ai crez, calitate și dragoste de dânsa. După ce am terminat conservatorul în 1896, am fost angajat la Teatrul Național sau Teatrul cel mare, cum i se mai zicea.

Debut n'am avut nici șase-sapte ani după ce am fost angajat la teatru, fiindcă intrasem la gloată. Desigur că mi se distribuise și mie câte un rol, dar personajul din piesă pe care îl interpretam era foarte mic. Ii se zicea: un om, un chibiț, un lacheu, un oarecare, etc., deci oameni de gloată. Aceasta până în anul 1904 când mi s'a încredințat rolul inspectorului școlar, profesor doctor Prell, din piesa „Institutorii” de Otto Ernst.

Acest pot zice că a fost debutul meu.

— „Din mulțimea de roluri pe care le-ați jucat, care este acela de care mai sunteți încă îndrăgostit?”

— „Desigur, că primul este Prell, apoi rolul din „Rata sălbatecă” de Ibsen, „Prostul” de Fulda, și din cele originale, dr. Micu din „Ciuta” de Victor Ion Popa.

Evident, că din toate rolurile interpretate de mine în curs de 40 de ani am putut avea câteva din acelea de care sunt îndrăgostit și acum.”

— „Ați părăsit vreodată scena Teatrului Național?”

— „Niciodată, în cei patruzeci de ani de teatru, cu toate că tentațiile erau cât se poate de ademenitoare.

— „Ce amintiri vă leagă de cabina d-voastră?”

— „Eram patru la cabina nr. 5 și cei patru erau: Demetriade, Petre Sturdza, Livescu și eu. Am trăit în acea cabină 36 ani, unde ne-am împărțit toate succesele și amărăciunile inerente unei cariere așa de strălucite. Am fost ca frații, căci succesul unuia bucura pe ceilalți și izbânda unuia o primeau toți ceilalți.

— „Văți scris memoriile? Dece?”

— „Nu. Las aceasta să o facă cronicarii dramatici cari au destul material, căci în aceste impresii pe care le scriu actorii, sunt multe neadevăruri.

— „Cum vă compuneți un rol?”

— „In compunerea unui rol, primul lucru ce îl fac este citirea piesei, nu odată, ci de nouă și zece ori, căci de multe ori figura și caracterul rolului sunt tratate de personajii celorlalți. Totdeauna caut ca întâmplările zilei și reminiscențe, observațiile făcute altă dată, să le apropiez personajului pe care îl reprezint.

De ex. merg pe stradă, și îmi izbeste ochiul umbrelul și ținuta unui individ necunoscut. In mintea mea mi se întipărește, mi se fixează acel moment, și studiind un rol într'o împrejurare oarecare, în minte îmi apare, ținuta, mersul și gesturile văzute cu mulți ani înainte, pe care le aplic personajului pe care îl fac.

— „Sunteți mulțumit de ceea ce ați realizat până acum?”

— „Da, sunt foarte mulțumit. Mulțumit pentru că am putut să cuceresc în teatru locul pe care l-au lăsat înaintașii mei, și pe care l-am cucerit cu foarte multă greutate.

— „Aveți trac, emoții, superstiții?”

— „Emoție am și acuma, și cu atât mai mari sunt emoțiile cu cât vrei să-ți păstrezi locul pe care l-ai obținut cu atâtea jertfe.

Superstiții n'am nici una.

E adevărat că în diferitele roluri jucate de mine, la reluări, am păstrat și acum haina, sau cravata, sau ghețele, sau compunerea capului, toate aceste dragi relicve cu care am avut succese.

— „Aveți prieteni, dar dușmani?”

— „Prieteni cred, dar dușmani nu știu, căci n'am avut ocazia să-i cunosc. Vor fi anonimi, vor fi lucrând în umbră, dar nu m'am lovit niciodată de ei.

— „De ce majoritatea părinților nu-și lasă copiii să facă teatru?”

— Au fost prejudecăți, care cred că azi numai există. In ceea ce mă privește pe mine, am dat o luptă titanică cu părinții mei ca să mă lase să fac teatru, reușind în cele din urmă să-i conving.

(Aviz părinților!!)

Și eu ca și Liciu și alții, am peregrinat un an de zile pe la diferiți prieteni și cunoscuți.

Azi însă această concepție greșită s'a spulberat, deoarece alegerea carierei de actor a devenit, cu vremea, și rentabilă...

— „Ce pasiuni aveți?”

— „Cea mai mare pasiune a mea este biliardul. Regulat vin la cafenea unde fac cu Storin și cu Paul Gusti, bunul meu amic, câte-un carambolas.

— „Care este cea mai frumoasă epocă din viața d-voastră?”

— „Cea mai frumoasă epocă din viața mea a fost între anii 1905—1916, atunci când mi s'a dat de diferiți directori cari s'au perindat pela teatru o diversitate de roluri, trecând de la comedia bufă până la marea dramă.

— „Ați avut în viață un moment de mare deszădejde?”

— „Da, în primii șapte ani de anonim, dar n'am descurajat și mi-am zis că dacă am talent voi izbui și cred că am izbuit.

— „Care este cea mai neplăcută întâmplare din viața d-voastră, dar, cea mai veselă?”

— „Cea mai neplăcută întâmplare din viața mea a fost când soția mea, Minodora, așa o chema, mi-a murit în 1926.

Era într'o seară, când jucam la teatru în piesa „Primejdia” de Froude.

In actul patru, Aristide Demetriade cu care eram cumnat

și care juca și el cu mine în piesă, fusese înștiințat că nevastă-mea e grav bolnavă și căuta acum prin cuvinte consolatoare să mă îmbărbăteze, fără însă să mă facă să înțeleg de ce.

Când se sfârșeste spectacolul, rolul fiind obositor, obiceiul meu era atunci ca și acum să nu mă duc nicăeri, ci drept acasă.

Demetriade însă spune că merge și el cu mine. Luăm repede o mașină și ajungând acasă văd curtea luminată și 2—3 automobile la poartă. Intrând văd pe dr. Urlățeanu și alții cari m'au luat în brațe căutând să mă consoleze.

După două ore nevastă-mea a sucombat în urma unui atac de inimă.

Cea mai veselă? Atunci când directorul T. Național, Pompiliu Eliade m'a distins cu decorația Beni merenti în anul 1909, decorație ce se dădea cu mare greutate de către regele Carol I.

— „Ce dorinți neîmplinite aveți acum după 40 de ani de teatru?”

— „Cred că n'am nici una, adică niciodată n'am dorit ceea ce nu s'ar putea realiza.

Sunt societar de onoare al Teatrului național, profesor la Academia de muzică și artă dramatică.

D-l director Paul Prodan mi-a dat prilejul să fiu sărbătorit de 40 de ani de carieră artistică de către această instituție dragă.

Nuam am nici o dorință”. Acestea sunt cele câteva cuvinte pe care maestrul Soreanu, cu rara amabilitate și modestie cari îl caracterizează, mi le-a spus într'o dimineață, în puținul timp pe care am reușit să-l obțin.

Sărbătorirea din seara zilei de 18 Decembrie a însemnat pentru publicul și prietenii d-lui Soreanu, cel mai bun prilej ca să-i arate simpatia și admirația pentru cei 40 de ani de teatru pe care maestrul Soreanu i-a pus în serviciul teatrului românesc, aducându-i glorioasă și mari servicii.

Tot talentul, succesul, indiferența, ca muncă, strălucire și mândrie, dobândite, toată energia, voința, eleganta, bonomia, finețea și emoțiunea, precum și sensul atât de rar întâlnit de a se governa pe sine, vor servi pentru tinerile generații care vor îmbrățișa, atât de spinoasă dar frumoasă carieră actoricească, drept cel mai bun exemplu de artă și muncă cu care „maestrul” a cinstit teatrul românesc.

Ion Luca Gulioti

CLIPA

Inoptată'n gând ș'n inimi
Imbrăcată'ntr'o maramă
De minuni — aureolă —
Bătrână, bătrână troiță,
Străjer al câmpurilor,
Popas nemărginirilor,
Fior — îndemn, liman al oamenilor,
La frângerea căilor,
Apari măreață'n urlet...
Cum ?
Lupii lumii luna vor să o coboare ?
Dar, Doamne !
Viscolul le tae orice suflu-al vieții
Și iar uitare, liniște...
Liniște eternă'n nemărginire...
Smerită credință'n dumnezeire...

I. D. Voiculescu

Datine și obiceiuri de Crăciun în Ardeal

de Grigore C. Gonza

Afară vântul bate, iar în vatră oala cu curechi fierbe. E seara zilei mari de 24 Decembrie, piepturile copiilor tresar de bucurie și vrăsnicii privesc cu zâmbet pe buze veselia care-i înconjoară. Lumea este vioacă parca și icoanele din pereți vorbesc; Sfinții Apostoli; Petre și Pavel vor să spună și ei ceva. Atmosfera cordială crează o umezeală care face să curgă lacrimi din ochii pictați pe perete a lui Horia, Cloșca și Crișan. Avram Iancu, stă și el, cu pistolul cel mare la brâu și privește în jur de parca este viu.

Ce înseamnă această veselie instictivă?

De unde știu copii, că în cursul nopții un eveniment nou, va produce bucurie în inimile tuturor?

Ceața să lasă încetșor, să apropie seara, nimeni nu să gândește la somn, la odihnă, după o zi — poate cea mai frumoasă din cursul anului — grea pentru toți, căci așteptarea din urmă este cea mai lungă, cea care parca întrece pe copacii din grădină și de pe Crăciun. Fulgii de zăpadă de pe copii din grădină și de pe teii din stradă, pornește și ei la plimbare și se lasă pe capetele copiilor adunați în stradă pentru probe de colinzi: **Trei păstori să întâlniră și o ce ves te minunată, sunt cuvintele care se înalță în valuri de glasuri diferite spre cer.**

Printre colinzi apare și ceva subversiv, unul mai șmecher anumtă; dascălul (învățătorul) trimis de Aponi este plecat la pusta maghiară, notarul și colecțarul, unguri și ei, sunt beți turtă, la lelea Ană, s'au îndopat porcii cu rachiu de prune repetând cuvintele: **Ce frumos obiceiuri de Sărbători aveți voi valahii!**

Copii să cântăm cu toții și un **Deșteaptă-te Române**. Din nou cerul să deschidă parca narii și ceața au dispărut, fulgii de zăpadă aleargă dansând în ritmul, razelor de stele cari parca au înlocuit, Coar delor și celui mai cercetaș din regiune. Și odată cu terminarea ultimelor cuvinte versificate ale regretatului Andrei Mureșanu parca porțile Cerului să înclid; sfântul Petru apare cu cheia și nemilos trânteste ușa lăsând vântul să miște crengile de pe copaci și ceața unită cu razele serii să întunece ulițele satului de sub poalele muntelui Tibles. Copiii forțează și din nou cuvinte cari duc la palpitarea inimii apar izbuensese din gurile uscate de 45 zile de post. Sunt cuvintele de pe vremea lui Avram Iancu, craiul munților, cari trec prin vijelia vântului încălzind pe cei de față de parca și zăpada de sub picioare numai scărșnea ci lăsa amețită până la umezeală de clocotul instinctului național care reamintea vremurile grele prin cari au trecut strămoșii noștri. Și copii respectară din nou cântecul scump, cântecul drag și dulce a lui Avram Iancu:

Optzeci de oi dispare
Și prin frigări le pun
De sunet de cimpoae
Pădurile răsună...
Românii se așează,

Pe lângă un mare foc.

Pe Iancu-l ospătează

Cu dânsii la un loc!

Gerul de Decembrie, nu mai are puterile de altădată, copiii nu tremură deși sunt îmbrăcați cu sumane uzate și picioarele învelite cu obiele de lână albă, băgate în opinci și înfășurate cu ațe de lână neagră până aproape de mijlocul piciorului. Obiceiul respectat din moși și strămoși, căci dacă întrece tureacul cu una sau două încingători iasă din tradiția satului, este un ins care pare a fi trăit pe alte meleaguri cu obiceiuri strine și cari strică farmecul satului. Aceste picioare nu mai tremurăm stau ca și tulpinele de arbori drepte și sprijinesc niște cazane din cari clocoțele izbuensese și aruncă stropii versificați continuând cântecul conducătorului spiritual al Munților Apuseni:

Iancule mare, bravule tare

Cu noi, să fii-i

Tu întărește și însufletește

Pe ai tăi fii!

Și umbra lui Iancu apare ca și un Moș Crăciun, femeile, lasă covetele cu aluat și cuptoarele pline cu colăcei, se duc la ferestre și le deschid larg scoțându-și capetele pentru a asculta cântecile trăite, de părinții moșii și strămoșii noștri. Satul este în fierbere, încetul cu încetul coboară ciobanii cântând din fluere. Ceterașul satului este ocupat cu probele de colinzi, el este angajat de nobilii satului cari au trăit pe orașe, încearcă între patru pereți să refacă trecutul să-l modernizeze cu ceva nou!.. Dar nu prinde... nu poate fi în locuit colindul cântat și trăit de secole, cu ciardașul or valsul modern. La sate de Crăciun opinea primează. Ea își are farmecul ei, trecutul ei trăit prin fapte și nu prin fraze.

...Cete de tineri îmbrăcați în haine curate de sărbătoare încep dela marginea satului cu colindul pela ferestrele creștinilor. **Trei păstori se întâlniră și așa se sfătuiră...** bat din nou la geamurile înghețate, sloiurile parca să topească închieturile țâșnilor (balamalelor) ele se deschid și lasă loc vocilor tremurânde cari anunță Nașterea Mântuitorului... Și sugaciul din leagănul construit din brad tresară, zâmbeste și este vesel, el încă simte ceva, un fior de bucurie, care să unește cu lacrimile emoționante ale bătrânilor cu plete albe cari stau lângă vatra spoită proaspăt cu mal și păzesc covata cu colăcei.

Și când vocea duioasă termină cu: **să fi-i gazdă sănătoasă...** ușa de gorun să deschidă larg, ea parca nu scărștie ca și în alte zile, parca a primit viață și vrea să spună un:

Bine ați venit băieți!

Gazda căsi, moșul cu plete ale să scoală de lângă vatră și cu lacrimi de bucurie în ochi spune zâmbind:

Copii dragi colindul vostru m'a făcut să reintineresc, să revin la viața prin care am trecut când eram și eu la vârsta voastră. Dar o dorință mai am; trecutul neamului nostru a fost atât de spinos, de nu pu team trece cu vederea la această zi de mare sărbătoare, să nu ne aducem aminte de trecutul

părinților, moșilor și strămoșilor noștri. În această noapte de Naștere a Mântuitorului nostru Isus Christos, să ne aducem aminte de suferințele trecutului și unindu-le cu bucuria noastră de azi să facem ea și cei ce zac în morminte să simtă că urmașii lor sunt demni să se bucure și să se ve sească în grădina mare românească, câștigată și cultivată cu atâtea jertfe!..

Din piepturile de oțel ale copiilor colindători din nou iasă un:

„Deșteaptă-te Române“

— Casa parca plutește în nori, parca totul să mișcă până și pisica de pe colțul vetrii parca numai simte nevoia somnului ei privește în jur cu ochii vioi simținând și ea că să petrece un lucru obișnuit numai la zile mari. Iar dulăul din curte urlă și el cu un glas — parca schimbat — nu ca și altă dată... Și când fraza să termină în ecoul care taie podele de stejar și iasă prin podul încărcat cu cârnații afumați spre Cerul deschis, cu cuvintele:

Murim mai bine în lupte

Cu gloria deplină...

Decât să fim iar sclavii

Acestui scump pământ...

...Lelea Maria vine cu ulcioarul de pământ plin cu rachiu de prune și oferă colindătorilor, câte o ulciută care este golită fără să fie observată de cineva.

Moșul cu plete albe oferă colăcei albi (covrigi) iar în casele celor mai înstrăuțiți să oferă, turte, mere, nuci etc...

Și cântecul lui Iancu din nou începe:

Optzeci de oi dispoaie

Și prin frigări le pun...

Deoarece la geam bate cineva și cu voce puternică anunță: **Lăsa-ți colindători!** — Pri mii părăsesc casa încărcată cu colăcei, mere, pere și nuci, în ecoul colindului;

— **Să fi-i gazdă sănătoasă...**

Razele dimineții apar de pes te vârful muntelui aducând cu ele o culoare mai veselă care vâpșește vârfurile de hoarne, lăsându-se încetșor pe acoperișuri până la ferestrele desghetate deja de aburii colinzelor: — O serie nouă de colindători începe cu colinda:

Sculați sculați boeri mari

Că vă vin colindători

Noaptea... pela cântători

Florile d'albe...

Acestea durează până la orele 9 dimineața când oamenii merg în corpore la Biserică unde preotul satului face un serviciu religios parca mai frumos decât altă dată.

În prima zi de Crăciun toată lumea sărbătorește, tineri cu bătrâni se adună discută. A doua zi după serviciul religios, dela biserică, lumea pleacă la masă, când să mănânce găluște de curechi (sarmale) cu păsă de mălai și jumere din carne de porc afumată. A doua zi este din nou ziua tineretului. Iar a treia zi bătrânii sunt la rând. Și astfel așa să sărbătorească și azi — Nașterea Mântuitorului în unele părți ale Ardealului. Zic în unele părți fiindcă, azi modernismul ateu vrea să

schimbe lucrurile, vrea să dărâme obiceiurile și să le înlocuiască cu lucruri noi, cu tâmpeniile unor descrierați cari să cred reformatori până și a religiei lui Iesus Christos.

În această zi mare de plăcere și serbare — cum au numit-o strămoșii noștri — să fim și mândri și demni, să avem curajul și să o spunem răspicat: Româanismul a existat prin tradiție și obiceiuri a existat — peste munți — prin Biserică, a trecut secole de-a rîndul prin grele încercări însoțit de garda compusă din soldații veșnice nemuritori citați în câteva rânduri, fără reformatori cu idei de dreapta și de stânga.

Cu o idee una și aceeași că Românul să fie stăpân pe glia sa.

Româanismul a fost creat de strămoșii noștri ne-a fost lăsat nou prin obiceiuri din tată în fiu.

Dacă dominația streină nu s'a putut impune nici cu baioneta jandarmului ungu și acum liberi să lăsăm streinismul să se încuibă în casa noastră, să ne scuipe, să ne profaneze obiceiurile și icoanele sfinte, înlocuindu-le cu ce? Cu modernismul! — Dar căderea Romei cine a provocat-o?

Trecutul să ne servească de exemplu. Și numai pe baze de fapte reale ne vom putea menține și în viitor ca români așa după cum au visat-o înaintașii noștri. La aceste zile mari să ne aducem aminte cu smerenie din trecut.

Grigore C. Gonza

Intoarcere la poveste

Și gândurile vin înapoi. Nu știu ce e'n vârful peniței mele — cerceala sau aducere aminte. Cerceala poate s'a plecat supus în fața imperativului porunci a aducerilor mele aminte. Aduceri amintei tu geamul cărora vine să-mi bată degetul înflorit al întoarcerilor înapoi.

Aceiaș început: „Ți-aduci aminte?“

Și răspunsul plecat răsucit în inimă vine clar:

— „Mi-aduc aminte“.

Da. — mi-aduc aminte prima mea înfrățire cu cartea, când, sunt mulți ani de-atunci, plecat deasupra ei, cu literele în vârful degetului silabiseam cu anii mei mici: „a-be-ce-dar. Și din abecedar mi-am cumpărat primul meu basm.

N'am avut povești spuse la gura soabei de către o bunică blândă. Bunicii mei de mult s'au dus să stea de vorbă cu sfinții. Și-atunci bunică mi-a fost cartea. În ea m'am întâlnit prima oară cu Făt-Frumos, între paginile ei am strâns prima mea prietenie cu frumusețea feții de împărat. Și între scoarțele ei mi-am păstrat intactă copilăria.

Basmele m'așteptau în vârful nukului. Acolo, unde vântul vorbea cu frunzele, cu cartea scumpă în mână, eu, copilul, eram pe rând Făt-Frumos, Zeul Alb, Statu Palmă.

Au trecut ani mulți prin vârful nukului cu povești. Am păstrat fidel amintirea basmelor mele. Vîno basm alb, vîno basm frumos. Și într-o zi cartea mi-aduse primul meu basm pe care l-am simțit vioară. Îi zicea „Ulița copilăriei“. Numele lui Ionel Teodoreanu nu spunea nimic anilor mei, dar după poemul celor 200 de pagini am învâțat să-i iubesc fraza De-atunci

am știut cum înainte de a intra în biserică unei cărți a sa, să-mi las pălăria și îmbrăcămîntea oricărui gând în garderoba din afara scoarțelor.

Găsise cel mai alb basm — și cel mai frumos. Cartea — mi dăduse înfășurit sprijinul cel mai curat pe care să-mi reazăm creanga inimii.

Și-a urmat de-asupra creștetului meu îndrăgostit de poemul acesta curat, a urmat o ploaie caldă:

„Furnul Milenei“, Milena, sufletul asta de fată cu clipele sprijinite'n alte veacuri, Milena, strigătul răsărit al cărții mele. Și după ce la umbra unui an, cartea a pecceluit crucea unui „Sfârșit“, după ce cartea cântase un ultim Milena, abecedarul sufletului meu a urmat ecoul: „Mi-le-na!“

Purtat din vîrf în vîrf de plop a venit apoi, un nou stîndard al învingerii: „La Medeleni“. Cantilena, fenomenului Teodoreanu. Cartea nimănui și-a tuturor. Cartea în care Ionel Teodoreanu și-a disecat sufletul în 5 volume: „asta-i Dănuț, asta-i Olguța, asta-i Dănuț, asta-i Vania“.

Iar eu îi luam pe fiecare ca eroii mei etalon — Făt-Frumos și Cuzinzeana.

Până poemul Teodoreanu s'a întrecut în „Balul Mascat“ al eroilor săi. Și Andi de-atunci, băiatul cu trup de efeb și ochi de femeie mi-a fermecat câteva clipe.

Am plecat alături de el, de Dinu de Ștefănel, de Dănuț săntâmpin cu brațele deschise alt basm „Golia“.

Printre eroii negri ai cărții așteția alle l-am reintâlnit pe Coca-Băca, infirmul cu suflet bun care striga: „Meena“.

Aici îl chema Golia în infirmitatea cocoșei și dorința-i striga altfel: Tia.

Și-a venit ultimul cântec, „Lorelei“ îi zicea cântecului. „Lorelei“ era gândul lui Luli „Lorelei“ a fost viața lui Luli.

Ionel Teodoreanu mi-a mărit sufletul bibliotecii cu povești cu un alt volum îi zicea rustic și parfumat „Iarbă“. „Iarbă“ crudă proaspăt cosită de talentul său.

Și busuiocul inimii iar mi s'a răsucit svârcolici.

Deaceea eu cred că sufletul meu — busuioc, și-a regăsit basmul rămas agățat ca un smeu de hârtie în nucul cu povești. Pentru că verbul d-lui Teodoreanu e basm. Încântarea pe care mi-o turna basmul în simțuri mi-a readus-o vioara D-sale. Căci fraza sa se leagăna între vioară și basm.

Deaceea azi, când Ionel Teodoreanu a scos o nouă carte gândurile se întorc înapoi. Înapoi la primul basm, — la primul abecedar al basmului meu alb, basmul meu frumos.

De aceea azi, nu îndrăznesc să deschid noua carte pentru că mi-e frică. Mi-e frică ca nu cumva cartea mea mică de demult să nu fie o nouă biserică a amintirii mele. O nouă biserică în care să-mi las pălăria aducerilor amintite afară, creanga înflorită a inimii să mi se plece iar sufletul-busuioc să se răsucească în svârcolici.

Deaceea mai întâiu liniște și-apoi cu basmul meu de mână să intru în noua biserică în care Ionel Teodoreanu să-și despărta sufletul: „Asta-i Dănuț, asta-i Andi, asta-i Olguța, asta-i Ștefănel, asta-i Petre, asta-i Milena“.

— Cartea mică, sfârșește frumos basmul alb început atât de frumos, basmul Ionel Teodoreanu.
BARBU ION DUMITRESCU

— Ce trîști sunt munții ăștia mari când plouă!...

A vorbit frumos și cald, tot așa, cu fruntea lipită de fereastră îngustă, cu ochii pierduți undeva, în zări, cu sufletul ume, fără ca să se întoarcă să vadă dacă Andrei mai e acolo unde privirile ei îl lăseseră cu câteva minute mai înainte, adăncit în gânduri și în amintiri, cu capul în palme și cu fruntea grea și obosită...

A vorbit și fraza, șoptită mai mult, i s'a părut smulsă parcă dintr'un cântec uitat și vechi — cu care te trezești câteodată ciudat, pe buze, — și i s'a mai părut un vers, un vers rămas în suflet dintr'o lectură de noapte, târzie și tristă, când inima cheamă sonoritatea ume de la luna a poeziei să o rănească sau să o vindece...

Târziu și-a dat seama că Andrei nu i-a răspuns. S'a întors ușor, crezându-l adormit pe scăunelul mic de lângă sobă. Nu dormea. Urmărea cu ochii lui mari și frumoși un gând pe care îl simțea parcă plutind prin cameră.

L-a întrebat:

— Mai auzit Andrei?...

El a privit-o întâi adânc și au durut-o parcă privirile lui. A vroit să-i răspundă apoi, dar în aceeași clipă, jos, sub ferestre, s'a scuturat tăcerea, prelung și chinuit, sub roșile ce s'au oprit cu un vaer sfâșietor, ale unui tren istovit, care, pe urmă, gâfâind, a rămas locului, — așteptând.

Sonia nu a deschis fereastra să se uite. A dus doar mâinile mici la urechi și a închis ochii mușcându-și buzele, ca presimțind ce avea să urmeze, ca lămurită, ca știind și cunoscând obiceiul... Andrei a privit-o mirat întâi, apoi, când de afară s'a ridicat umplând și durând aerul, un vaet nesfârșit, nelămurit, greu și trist, a înțeles... Un tren nou cu răniti... Iarăși carne sfărtecă, iarăși oase frânte și bălăbănit descumpanite și albe alături de țargi, iarăși ochi sleiți și curgând copti și plini de puroi de-alungul obrajilor sfărtecați, iarăși sânge, sânge, mereu și pretutindeni sânge...

A închis și el ochii simțindu-i grei de lacrimi. O sudoare rece l-a furnicat prelung pe șira spinării și deodată și-a simțit buzele uscate, palide, reci... Continuându-i parcă gândul, Sonia a vorbit:

— Așa, în fiecare zi așa... Trece un tren în sus, plin de viață, de lumină și de cântec și se întore, trei, patru și uneori cinci chiar, pline de răniti, de morți, de moarte. Când trec pe coridoare închid ochii ca

nu mai văd sângele și mă doare totuși pentrucă îl simt... Il am în nări, în gură parcă, în mine... Calc pe sânge... Și la masă, când sorb supă proastă de fidea, am, uneori, impresia că beau sânge... Mă doare Andrei... De doi ani aceeași viață, aceeași, mereu aceeași, mă înnebuneste, mă arde, mă prăbușeste...

Andrei s'a ridicat mecanic de pe scaun și o privește. Ea, vorbete cu ochii închiși cu mâinile apăsându-și tâmplele și urechile, pierdută într'o uitare de sine, într'un vis poate, într'o mare și dureroasă risipire, de sigur... Ii prinde umerii și ea deschide tresărind ochii și rămâne cu ei pierduți în ochii lui... O inundă un suflu de viață nouă parcă și se simte se aude, zâmbind trist... Se întoarce din nou către fereastră apoi, și, destrămându-și privirile prin ploaia care umple mărunț și burnițând văzduhul, care eboază scamele nouilor pe umerii cenușii ai munților înalți, vorbește iar, cu același cântec ciudat și nou în glas:

— Ce trîști sunt munții ăștia mari când plouă!...

Ușa se deschide larg și se aude și îi trezește din somn cu ochii deschisi în care se risipiseră amândoi învinși, amândoi uitați, amândoi bolnavi. De-abia acum, când profesorul Gheorghiu înaintază șovăind și dibuind către fereastră ei își dau seama că doar o geană de lumină mai moțâie palid sub sprințea obosită a streasinei. Sonia se mișcă greu își pleacă fruntea sub buzele profesorului, apoi include ușa rămasă de perete și aprinde lumina. Sub apele galbene ale becului slab, chipul bătrânului profesor le apare schimonosit, strâns punga, vestejit...

Andrei, deslipit și el de lângă fereastră, îl întreabă încet, de parcă s'ar teme de lacrimile ce licăresc ușor, în ochii lui:

— Ce s'a întâmplat tată?

— Nimic Andrei... Am venit doar s'o rog pe Sonia să ne dea voie pentru noaptea asta să instalăm aici, în cămăruța ei, un pat cu un răniti. E un sacrificiu pe care l-am cerut tuturor surorilor de caritate din spitale... Trenul ăsta a adus mult prea mulți și până mâine când vom rechiziționa vreo altă vilă nu-i putem lăsa așa, în plata Domnului...

Profesorul Gheorghiu vorbește ciudat, cu un tremur nelămurit în glasul ferm și hotărât pe care atât de bine îl cunosc și Andrei și Sonia. De-abia acum ei îi văd halatul alb săpliu de sânge, și, dacă n'ar fi

figura lui, rămasă distinsă chiar sub ghiara tuturor grozăviilor înfruntate în fiecare zi în sala de operație și în lungile dirmitoare cu paturi aliniate și albe, l-ai putea crede un măcelar de periferie Dumineca dimineața când afacerile merg strună, din plin... Totuși, ca astăzi, așa de pierdut, așa de pustiu, nici Andrei și nici Sonia nu-și amintesc să-l mai fi văzut vreodată... Nici chiar atunci, în dimineața aceea sură de sfârșit de toamnă, în care i-a chemat în biroul lui și îmbrățișându-i duos și lung pe smândoi i-a încunostițat că Tudor, fratele mai mare al lui Andrei, logodnicul Soniei și fiul lui, a căzut pe front, în primele rânduri... Și nici chiar în după amiaza de primăvară, în care, în același birou întunecat și strimt sărutându-i pe frunte trist și vesel în același timp, i-a binecuvântat logodindu-i și strecurându-le el, cu mâna lui, în degete, verighetele de aur...

În priveșe amândoi tăcând și tot el frânge tăcerea întrebând iar:

— Te învești Sonia?

Sonia se apropie, îi șterge lacrimile și, după ce îl sărută pe frunte, vorbește încet:

— Fac tot ce spui tu tată...

— De fapt n'o să te supere cu nimic Sonia... Voiu trimite un paravan care va împărți în două camera și un bolnav răniti greu, pe care de-abia l-am operat și care nu știu dacă va mai apuca zorile...

Se înecă într'un suspin și ea să-l facă neobservat se prefăce că tușește...

— Tu pleci mâine dimineața Andrei, nu? Așa că, veniți la mine în birou acum după masă. Voiu trimite o altă soră să vegheze răniti de aici...

Nu tată, rămân eu cu Andrei, vorbește Sonia prea tare pentru liniștea camerei. Și-așa nu putem dormi... Vom sta amândoi toată noaptea și-l vom păzi. Măine, Andrei pleacă pe front și mi-e drag să-l știu aproape de mine câteva ore mai mult. Tu ai nevoie de odihnă și noi te-am împiedicat să dormi așa cum trebuie, așa cum te rog să faci...

Bătrânul își pleacă privirile și iar pare că suspină... Se îndreaptă greoi spre ușă și, din pragul ei mai vorbește stins, totuși, parcă aspru, ca într'o neînțeleasă muștrare:

— Bine copii... Te aștept mâine dimineața Andrei...

În urma lui, Sonia înlănțue gâtul lui Andrei și sorbindu-i sărutarea, păgân și până la sânge, geme:

— E ceva străin în tata, Andrei... Mi-e teamă nu ști de ce, deși îmi ești aproape și deși mi-e dor de tine...

— Vezi tu Andrei, de câte ori mă întâlnesc astfel la căpătâiul unui răniti, a unui om dintr'această rupt, sfâșiat de război și sorocit morții sau mutilării, de câte ori ridic pătura căutându-i rana, de câte ori îmi mușc buzele și sufletul simțindu-i moartea strânsă în cangrena ce-o roade, nu știu de ce mă gândesc la Tudor...

Stau amândoi lângă patul rănitiului. Seara a căzut grea și umeză impresurând camera, umbrind păreții albi, dureros de albi. De sus, din mijlocul tavanului se scurge o lumină leșetică, egal împărțită prin toate colțurile. Bolnavul e acoperit cu o pătură cenușie, ordinară, cazonă, până la gât. Fața îi e bandajată toată, doar ochii îi sânt liberi și nările.

Respiră rar și slab, iar ochii, acoperiți de pleoapele vinete, par două căști grele ce apasă adânc întunerecul de dincolo de încremenirea lor vestedă... Pare, după respirația regulată că doarme. Andrei și Sonia, mână în mână îl privește, pierduți amândoi în ei și 'n tăcerea ce le fulgese sălcie în jur... Într'un târziu, Sonia reia firul discuției și cuvintele ei, șoptite mai

SE

nuvelă în

ION AUREL M

mult, sparg liniștea în tândări mici împrăștiate ciudat în toată camera...

— Niciodată nu l-am iubit pe Tudor, Andrei, dar întotdeauna mi-a fost milă de el... Era...

Bolnavul se smulge odihnei în care părea cioplit și se frământă într'o crispăre grea, de câteva clipe. Apoi deschide ochii încet. Andrei și Sonia îl privește și ochii lui însângerați, roșii, obosiți, sleiți, îi dor. — nesimțind și neștiind de ce... Ochiul bolnavului se mărese hohbându-se și înspăimântând. A poi în gura astupată de bandaje merfolește ceva, ca un fel de strigăt desnădăjduit, ca un fel de plâns înăbușit... O clipă numai și bandajul se însângerează în dreptul gurei, dând feței hidoasa înfățișare a unui clown spoit de care nu știu dacă trebuie să râzi sau să plângi... Cu sufletul prins parcă între niște nebănuite degete de ghiță Andrei își întoarce fața, mușcându-și buzele. Obișnuită, Sonia îl potrivește pătura, îi închide cu degetele pleoapele, și bolnavul, ca prins într'o adiere, se supune lacrimând... Apoi, mâinile Soniei netezesc mecanic pătura în jos, peste pieptul costeliv, peste stomac, peste solduri, peste...

Un tipăt și Sonia se prăbușește frântă, fără ca Andrei s'o poată prinde... Cu ochii lărgiți de spaimă, cu buzele supte, palide, tremură acum în brațele lui șoptind mășinal, ca pe un refren, printre sughițuri:

— Nici picioare Andrei, nici picioare, nici picioare...

Andrei o sprijină și așa, de subțiori o trece dincolo de paravan și o lungeste ușor în patul ei. Se întoarce înapoi și tremurând, un tremur neverosimil ce-i scutură tot corpul ridică pătura de jos în sus. În locul picioarelor doi butuci rețezați cu arta pe care Andrei o cunoștea tatălui său, scaldăți în sângele ce pătrunsese bandajul năvălind pe cearceaf...

Trage repede pătura la loc acoperindu-i și fuge... E lângă Sonia, și îi prinde umerii cuprins de o bucurie ciudată. Ii vine să rădă simțindu-se întreg, viu, puternic. Iși privește picioarele strânse elegant în cambrata îmbrățișare a cismelor ofițerești și îl podidește un val de bunăvoie cald și rar. C privește pe Sonia adânc, îi mângăie umerii și obraji și sâni, se simte nou și proaspăt acum când o are aproape, când chiue atâta viață în el... A uitat că mâine va pleca și el într'un tren „plin de lumină și cântec” cum spunea Sonia, în tr'un tren ce va putea asudând un nou transport de carne de tun, a uitat că mâine seară chiar, sau poimăine seară sau cine știe când, se va întoarce, — dacă se va mai întoarce, — poate tot așa, frânt, sfâșiat măcelărit... A uitat tot, tot, tot. E sănătos, atât știe... E sănătos! SANATOS!... Ce poate fi mai frumos și mai biruitor de cât atât?

— Vezi tu Andrei, de aceea îți spunem că, de câte ori îngrijese un răniti din aceștia mă gândesc și mă cuprind o nespună milă pentru Tudor

Cine știe cum și pe unde a murit, cine știe în care șanț sau în care apă și-a dat sfârșitul... Străin, fără o mână caldă și fără un suflet cald la căpătâi...

Cea mai oribilă, mai meschină și mai inutilă moarte asta e, moartea în război... Ți-am spus, nu l-am iubit niciodată pe Tudor, dar mi-a fost întotdeauna milă de el... Cred, ca să nu-ți spun că sunt sigură, că m'am logodit cu el din milă. Am fost crescută alături de voi, de mică, eram săracă, Tudor era fratele tău mai mare și eu trebuia să ascult de unchiul care mi-a fost totdeauna și tată. Singura mea mângăiere era că, logodindu-mă cu el și căsătorindu-mă mai apoi, aveam totuși să trăiesc în preajma ta. Mă iubeai și te iubeam Andrei, așa că moartea lui trebuia să mă bucore poate. M'a îndărjit însă. Așa cum a murit el acum doi ani, puteai și poți să mori și tu Andrei... Moartea lui Tudor a fost pentru mine nu o lovitură, ci un drum deschis către spaimă... Numai cu spaima asta trăiesc de atunci. Fiecare plecare a ta înseamnă, poate însemna, o despărțire, știu... Sânt perfect lucidă Andrei... Iată de ce urăsc războiul, eu care nu știu și nu credeam că voi învăța vreodată să urăsc... Andrei o ascultă cu capul în palme și cu sufletul frânt. Fierbe ceva în el, ceva ascuns, ca o mânie surdă, ca un indemn, ca o teamă parcă. Se ridică și măsoară jumătatea de odae în pași largi și apăsăți. Ghemuită în ea și 'n tristețea ei, Sonia îl vede și-l urmărește fără a-l privi... Andrei simte crescând în el, ca un vânt orb și aiurit o căldură nelămurită, ce îi robeste gândurile și sângele. Lumina bolnavă a becului miop îl doare... O stinge. Întunerecul e adânc și aspru. Infruntându-l și măsurându-l în pași, Andrei aro impresia clară, de o claritate ce o împrumută realului, că se freacă de întuneric. Parcă ar trece prin mijlocul unui vânt de nisip, parcă ar trece printr'un lăstăriș de pădure necălcăț de nimeni, până la el, în picioare... Atâțat se oprește în mijlocul camerei, drept, nemușcat, ca ascultând întunerecul. Aude respirația obosită și grea a rănitiului de dincolo de paravan, o aude pe a Soniei ca pe un pierdut și ușor șipot al unui izvor liniștit de munte, și-o aude pe a lui repede, agitată, neregulată... cheamă:

Sonia!

Sonia se ridică încet, o simte venind către el, o are în față...

Geme:

— Sonia...

Sonia se ridică încet, o simte venind către el, o are în față...

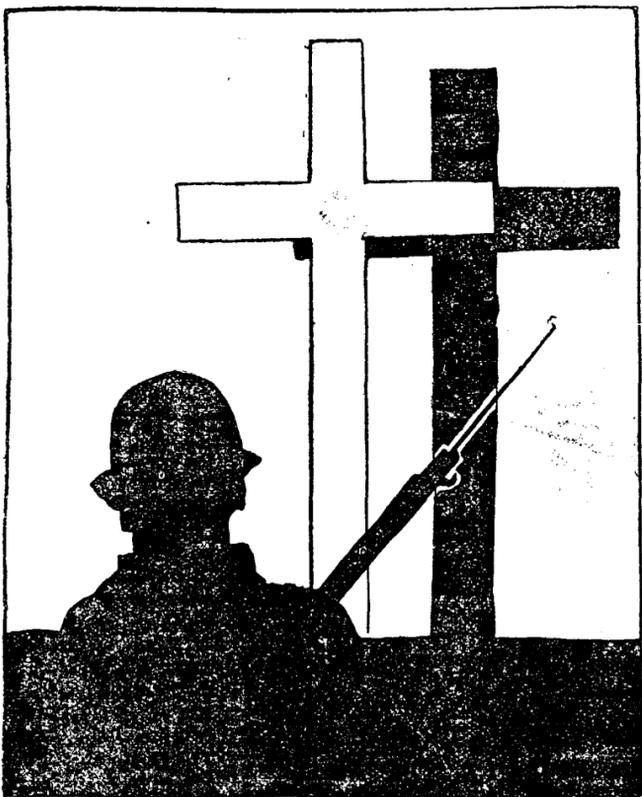
Geme:

— Sonia...

E în brațele lui, cuminte, proaspătă, caldă. Ii simte ochii mari citindu-i pe ai lui, căutându-i sufletul în ei...

Șoptește:

— Măine plec Sonia... Nu știu de ce dar e în mine — nouă, — o nelămurire ce mă înspăimântă. Poate că presimt ceva și-ai vrea să nu mi se împlinească presimțirea... Sunt tânăr și las poate Sonia, dar nu vreau să mor... Și cum nu știu

MEMORUL

depus de domna Zoe Mihail Stelescu parte civilă constituită în fața
cab. VII Instrucție

DOMNUL JUDE IN- STRUCTOR PRESEDINTE,

Subsemnata, Zoe Mihail Stelescu, domiciliată în București, str. Emil Costinescu No. 17, am onoare a depune prin procuratorul meu d-l avocat Emil George Caliga, alăturatul memoriu care tinde la desvoltarea următoarelor puncte:

1. Asasinarea soțului meu a fost organizată și ordonată de d-l Corneliu Zelea Codreanu, șeful fostei grupări Garda de Fier. În consecință cer impli carea sa ca autor moral și a gent provocator în asasinatul comis conf. art. 47 Cod. Pen. combinat cu art. 225, 226, 227, 232 al. I Cod. Pen.

2. Intrucât crima a fost comisă pe teritoriul municipiului București, și intrucât această crimă este rezultatul unui complot tieluit și săvârșit de membrii unei asociații politice în vederea suprimării unui adversar politic, urmează ca infracțiunea să cadă în jurisdicția instanțelor militare care singure sunt investite în mod expres de către legea stării de asediu din 1864, modificată în 1916-1918, și 1933 și legea pentru reprimarea unor noi infracțiuni în contra liniștii Statului, cu judecarea lor.

Cer, deci, ca după terminarea instrucțiunii, dosarul să fie trimis parchetului militar, pentru ca în conformitate cu legea, asasinii să fie trimiși spre judecare înaintea Consiliului de Război.

1. — ISTORIC

Asasinarea lui Mihail Stelescu depășește sfera redusă în care a fost încadrată de către Justiție și opinie publică încă dela săvârșirea lui. Intr'adevăr modul cum a fost făptuită este proba cea mai evidentă și mai necontestată că nu a fost o manifestare izolată a unor factori de rând cari urmărind un mobil banal s'au concertat și au comis o infracțiune prevăzută și pedepsită după norme dreptului comun.

Intreg complexul de fapte și împrejurări sugerează imperios o frapantă analogie și este imposibil ca privind structura procesului Stelescu să nu ni se ivească înaintea ochilor imaginea afacerii Ion Gh. Duca. Intre aceste două asasinare la fel de monstruos concepute și executate există o strânsă asemănare, angrenându-se puternic unul în altul, cel din urmă fiind chiar o consecință logică și aproape de așteptat al primului.

În noaptea de 30 spre 31 Decembrie 1933, Ion Gh. Duca pe acest timp, primul ministru al țării, este împușcat pela spate de trei indivizi care arestați, ulterior se constată că sunt membrii ai unei organizații politice teroriste ce fusese de curând dizolvată.

Declarațiunile lor sunt tipice, dar comparate cu cele din cazul Stelescu, devin revelatorii. Toți trei declarau și subiau puternic că din proprie inițiativă și imbold personal au purces la asasinarea lui Duca intrucât, credeau ei, a cesta devenise periculos existenței țării fiindcă permiseseră intrarea în țară a unui grup de refugiați evrei și luase măsura dizolvării Gărzii de Fier.

Organele anchetatoarele stabilesc însă complicități perfecte, bazate pe dovezi zdrobitoare. Se constată anume că această hotărâre de înlăturare a lui Duca fusese hotărâtă și comandată de Corneliu Zelea Co-

dreau și generalul Cantacuzino încă cu o lună înainte.

Sunt arestați circa 1.000 gardiști, iar trimiși în judecată circa 200 înaintea Consiliului de Război, căruia i se cereaș atunci de către guvern o com-petență ad-hoc, sub învinuirea că cei arestați și trimiși judecării au participat la complot.

Lipsea din mijlocul lor până în prezenta procesului un singur individ, acuzatul principal, asasinul moral, omul care figura în capul listei guvernului gardist, listă găsită la generalul Cantacuzino acasă, omul care asasinase cu 8 ani mai înainte la Iași pe prefectul Manciu, cu un cuvânt Corneliu Zelea Codreanu.

Unde fusese ascuns pe tot intervalul de timp dintre 31 Decembrie 1933 și sfârșitul lui Februarie 1934, când se judeca procesul, nimeni nu știa. În co-tăinită își petrecuse timpul când țara era căutată palmă cu palmă de organele judiciare, nimeni nu vroia să spună Destul că apare ca un „Deus ex machina” în ziua procesului unde neagă calm evidența covârșitoare a probelor de culpabilitate ce i se prezentau, aruncând asasinatul în spatelul celor trei nenorociți, cari la rândul-le cu o exaltare vecină cu inconștiența se frământau să smulgă imaginea crimei de pe fruntea „Căpitanului”.

Rezultatul este cunoscut. Jurații militari au găsit în străfunduri de conștiință mai multă milă și iertare decât însuși Christos și au achitat întreaga bandă, minus cei trei executați care au fost condamnați la muncă silnică pe viață.

Acestea sunt faptele și acum să revenim la chestiunea Stelescu.

Stelescu a început a milita de foarte tânăr în cadrele mișcării naționaliste care la acea epocă nu avea decât o formă embrionară.

Fire sensibilă, entuziastă și arzătoare, ajutat de un strălucit talent oratoric de o claritate perfectă a frazei rostite sau scrise, avea darul de a convinge și de a se impune masselor.

Incepe din liceu să lupte alături de generația studențescă dela 1924, afiliindu-se la primele organizații semi-politice intitulate atunci „Frăția de Cruce”.

Atunci îl cunoaște pe Codreanu care începuse o acțiune similară alături de bătrânul luptător A. C. Cuza.

Această tovarășie durează schiopătând câțiva ani de zile, timp suficient pentru ca omul inteligent, cult și fin care este d-l A. C. Cuza, să constate care este firea și fondul lui Codreanu.

Acesta din urmă îl părăsește și întemeiază o mișcare nouă. Stelescu îl urmează. Era la început o grupare tinerească fără nici o importanță politică, ale cărei manifestări se restrângeau într'un cerc restrâns de indivizi fără să aibe ecouri sonore în opinia publică. În acea epocă se afla însă ministrul de interne d-l Alexandru Vaida Voevod, care din calcul politic și socoteli de interes personal chiamă la d-sa pe d-l Codreanu care avea nevoie de sprijin și bani și i le acordă larg pe amândouă cu o condițiune precisă: aceea de a servi drept instrument nu partidului, spune d-l Vaida, dar d-sale care vrea exclusiv numai binele țării și combaterea mișcărilor anarhi-

ce și disolvante (comunismul, socialismul, etc.).

Cât de mult s'a realizat în direcția acestui bine al țării s'a văzut din Noembrie 1933 până în prezent.

Revenind la convorbirea pe care a avut-o timp de cinci ore d-l Codreanu cu d-l Vaida (a se vedea declarațiunile d-lui Vaida Voevod și Gh. Tăslăoanu în procesul Gărzii de Fier la Consiliul de Război) d-l Vaida îi dă d-lui Codreanu suma de lei 100.000 din fondul O. P. și îi servește în același timp de naș, numirea de „Garda de fier” aparținându-i d-sale.

D-l Codreanu mai primește instrucțiuni precise în ceea ce privește modul de activare, stabilindu-se de comun acord un plan de luptă în sensul că deși autoritățile din subordinea ministrului de interne vor lua măsuri drastice împotriva celor ce ar turbura ordinea, totuși d-l Codreanu să ducă mai departe mișcarea ce o începuse însă după directivele d-lui Alexandru Vaida Voevod.

Intru dovedirea acestei afirmațiuni ale noastră, vă rugăm a cere dosarul procesului Gărzii dela Consiliul de Război și a dispune audierea d-lui Gh. Beza, care deține toate aceste dovezi în calitate de fost locotenent al lui Codreanu.

Prin acest pact secret ce intervenise între d-l Codreanu și ministrul de interne, care era, aparent, cel mai înverșunat dușman al mișcării, se poate constata cu câtă ușurință d-l Corneliu Zelea Codreanu a consimțit să-și trimeată la moarte și închisoare camarazii.*

Intre timp Mihail Stelescu se impusese în Gardă ajungând să fie considerat drept un fel de al doilea șef, și un adevărat conducător spiritual.

Dotat cu calitățile de care se bucura, canalizase o sumedenie de simpatii cu atât mai mult cu cât spre deosebire de d-l Codreanu, care prefera o manifestare de culise, pasivă și ștearsă, Stelescu se impunea prin puternicia și dura sa personalitate.

Astfel ia inițiativa depunerii unei cruci pe mormântul Soldatului Necunoscut, manifestațiune ce a fost interzisă de guvern din motive necunoscute, și care trebuia să-l aducă mai târziu înaintea Curții cu Jurați ca acuzat pentru rebeliune.

În 1930 organizează în cadrul Restaurației o manifestațiune de simpatie față de Majestatea Sa Regele.

Intr'una dintre legislaturile anterioare ultimei guvernări liberale Garda de Fier obținând coeficientul de 2 la sută pe țară ca voturi conform legii electorale trimete în Parlament opt deputați dintre care d-l Codreanu și Stelescu.

Aci Stelescu se manifestă viguros, impresionant prin vehemența, patriotismul și căldura sa și face într'o scurtă sesiune parlamentară numai puțin de opt interpelări documentate în diferite domenii ale vieții de Stat, dovedind o largă cunoaștere și înțelegere a angrenajului politic și a metodelor de guvernare.

* Legionarii morți în timpul manifestațiilor Gărzii de Fier Niță Constantin, muncitor; Ste-re Ciumetti, Toma Toader.

Condamnați la închisoare: N. Constantinescu, Dorul Belimace, Caranica, muncă silnică pe viață, Dumitrescu Zăpadă, trei ani și jumătate închisoare, pre-

cum și peste 10.000 arestări.

D-l Codreanu era în acest timp, fidel principiului său tern al elocvenței muțeniei absolute.

Astfel s'a ajuns în toamna anului 1933 când după ultima guvernare național-tărănistă, factorul constituțional a însărcinat pe Ion Gh. Duca cu formarea guvernului.

Procedându-se la facerea de noi alegeri, consiliul de miniștri în urma insistențelor d-lui Nicolae Titulescu, ministrul afacerilor străine, care reprezenta în culori vii opinia străinătății asupra activității teroriste a Gărzii de Fier, dispune disolvarea ei, disolvare care în fapt nu s'a operat niciodată, având dimpotrivă darul să producă o coeziune și mai puternică în sânul organizației.

Am expus și se cunosc amănuntele punerii la cale de către d-l Corneliu Codreanu și general Cantacuzino a complotului care trebuia să ducă la asasinarea primului ministru.

D-l general Cantacuzino trimite chiar o scrisoare de amenințare lui I. G. Duca, epistolă pe care acesta, din păcate, nu o ia în serios atribuind-o fanteziei aprinse, unaniam cunoscută a d-lui general.

În procesul Gărzii, Stelescu a fost arestat a doua zi după ce a fost înmormântat Duca, având însărcinarea din partea Gărzii să producă un act terorist cu ocazia înmormântării.

Am spus că acest om era o fire sensibilă în care se întruneau toate atributele înalte ale umanității. Stelescu n'a vrut să săvârșească acest act de profanare a memoriei omului a cărui moarte întotdeauna a regretat-o.

Nu executase însă ordinul și apoi se bucura de prea multă simpatie, avea curaj, inteligență și înțelegere, știa să sufere la fel și alături de ceilalți, lucruri pe care nu i le putea ierta d-l Corneliu Zelea Codreanu.

Și atunci în 1934 s'a recurs la celebra bombă a otrăvirii, bombă care s'a dovedit în urmă a fi o vulgară și comică bășică, concepută de un om cu creier lipsit de circumvoluțiuni și nutrit cu lectura interesantă și instructivă a romanelor politice de ultimă speță.

În vara anului 1934 în timp ce se ținea congresul studențesc la Râmnicul Vâlcea, Stelescu pleacă acolo ca trimis al Gărzii cu misiunea precisă din partea generalului Cantacuzino, de „a face scandal”, de a se lăsa la nevoie chiar împușcat fiindcă, spunea generalul Cantacuzino, Garda va avea grije de soția sa.

Intre timp la București se aranjează o mică și elegantă descindere la domiciliul unui oarecare domn Luca Gheorghide, recent venit în Gardă, care nu avea nici un fel de legătură de prietenie strânsă cu Stelescu și aci se găsește la locul unde bun înțeles fusese puse mai dinainte niste tuburi conținând cianură de potasiu.

Domnul Luca Gheorghide declară că aceste tuburi ar fi trebuit să servească la otrăvirea lui Corneliu Zelea Codreanu, otrăvire care fusese pusă la cale de mai mulți indivizi, membrii ai Gărzii al căror șef ar fi fost Stelescu, care urmărea să ocupe locul lui Codreanu.

Pentru prima oară în existența d-sale, d-l Corneliu Zelea Codreanu se adresează organelor judiciare printr'o re-

clamațiune scrisă în care cere arestarea lui Mihail Stelescu sub învinuirea de încercare de asasinat.

Parchetul fiind sesizat de această reclamațiune, după câteva zile de laborioase dar inutile cercetări, față de totala lipsă de dovezi, și de futilitatea și neseriozitatea motivelor invocate, clasează reclamația făcută.

Neobținând satisfacția pe care o căuta, d-l Corneliu Zelea Codreanu trimite pe Stelescu în judecata Tribunalului Suprem al Gărzii, spre a fi cercetat pentru cea mai gravă infracțiune, pe care un membru al Gărzii o poate comite, infracțiune pe care acest Tribunal, contrar Codului Penal, o pedepsește cu moartea.

Și aci intervine partea comică și paradoxală a acestei așa zise afaceri a trădării lui Stelescu. Stelescu este achitat de acest Tribunal sever și neînduplecat, cu tot rechizitoriul asupra, al lui Gheorghe Beza, devenit „pour cause” Procuror General.

I se impune însă obligațiunea de a părăsi temporar Garda, cu dreptul de a reveni mai târziu în momentul când printr'un act de bravură ar spăla greșala făcută.

Nu insistăm asupra naturii acestui act de bravură, fiindcă în concepția d-lui Codreanu, bravura are cu totul altă semnificație, decât cea comună nouă oamenilor de rând.

Dar în cursul anului 1936 această chestiune a prezumatei încercări de asasinat concepută de Stelescu se dovedește a fi fost pusă la cale de însuși Corneliu Zelea Codreanu, care își preparase cu minuțiozitate moartea prin otrăvire.

În cursul procesului, care a suscitat atâtea discuții pasionale, împărțind opinia publică în două tabere adverse, este vorba de procesul Ciuley-Tita Cristescu, apare un martor anume d. Christian Leu, expert chimist și simpatizant gardist, care declară că inginer Ciuley nu i-a cerut niciodată cianură de potasiu, dar în schimb i-a cerut d. Luca Gheorghide, precizând că o destinează asasinării lui Corneliu Zelea Codreanu, și aceasta se petrecea în Mai 1934.

Ori, d. Corneliu Zelea Codreanu, care fusese imediat avizat de către d. Christian Leu că se pune la cale suprimarea d-sale, introduce reclamația la Parchet și operează descinderea în SEPTEMBRIE 1934, patru luni de zile după ce aflase că se tramează otrăvirea d-sale.

Care este explicațiunea logică a unei asemenea întârzieri nejustificate când se cunoaște graba cu care d. Codreanu știe să pue la pânt și să tranșeze prompt micile incidente pe care le are cu adversarii săi, incidente care de obicei se soldază cu dispariția acestora din urmă.

Și atunci în fața apărării pe care și-o fac cei zece executați ai asasinatului lui Stelescu, care pretind că Stelescu a fost pedepsit pentru trădare se impune a-prioric întrebarea: Ce a trădat și pe cine a trădat Stelescu, de vreme ce instanța investită cu supremă competență de judecare, în speță Tribunalul Gărzii, îl absolvă de acuzațiunile care i se pun în sarcină, deși aceste acuzațiuni sunt de excepțională gravitate.

Fi încă din două una, sau cei zece au comis acest monstruos asasinat fără motiv numai așa de amuzament, și atunci avem de aface cu zece demenți, al căror loc e la balamuc nu la pușcărie, fiindcă nu există crimă la baza căreia să nu existe măcar umbra unui mobil, sau avem de aface cu zece infractori cari au ucis din îndemnul și ordinul cuiva, care avea tot interesul cu Stelescu să dispară.

Și pentru că prima ipoteză este neverosimilă și imposibil de susținut, s'o examinăm puțin pe cea de a doua.

Cui prodest moartea lui Stelescu? Numai lui Corneliu Zelea Codreanu și nimănui altuia. De ce? O vom vedea mai jos.

Stelescu plecând din Gardă, cu această umbră a unei acuzațiuni recunoscută calomnioasă prin însăși verdictul Tribunalului Gărzii, se credea totuși că se va reagra ocupându-se cu banale, burgheze și șterse manifestațiuni.

Acest calcul a fost făcut însă fără a se pune în balanță caracterul dinamic al lui Stelescu.

Plecă, și cu o mână de prieteni fondează o mișcare nouă intitulată „Cruciada Românismului”, scoțând totdeodată și o gazetă cu acelaș nume.

În coloanele acestei gazete începe la un moment dat o campanie de demascarea omului pe care inteligența, talentul și munca lui Stelescu, contribuise în cea mai mare parte să-i creeze o aureolă de nou Messia.

Campania stabilă cu date precise și îndubitabile originea străină de neamul românesc a d-lui Corneliu Zelea Codreanu.

Între timp, una dintre rudele lui Duca, și anume cumnatul său d. deputat Radu Polizu-Micșunești, ventilează chestiunea re-deschiderii procesului asasinării fostului prim ministru. Stelescu, care pe când era în Gardă se opusese din răspuțeri la comiterea asasinatului se duce la judele instructor și cere să fie de urgență confruntat cu Corneliu Zelea Codreanu și cu misterioasa sa gazdă din noaptea de 30 spre 31 Decembrie 1933, întrucât, spune Stelescu are de făcut declarațiuni revelatorii.

Această atitudine a avut darul să îngrozească pe cei a căror conștiință cunoaște umbre de re-muscare față de memoria lui Duca, în special, omul care era vizat direct era d. Corneliu Zelea Codreanu, a cărui achitare de către Consiliul de Război, nu excludea prezumții certe de culpabilitate.

Care era calea de urmat pentru ca omul devenit periculos din cauza lucrurilor pe care le cunoștea și pe care voia să le dea publicității, putea fi făcut inofensiv?

Or d. Corneliu Zelea Codreanu, are și experiența și rutina, și beneficiază și de o ușurință a conștiinței care îi permite să îi cu sârgă rece hotărîrea de a dispune de existența semerilor săi, atunci când acești semeni îi răsăr în cale devenind obstacole ale activității sale.

Și dacă până acum înlăturarea lui Stelescu era un singur proiect văzut în forul interior al d-lui Codreanu, azi se impune ca o imperioasă necesitate pentru salvagardarea securității personale, fiindcă d. Codreanu a avut ocazia să cunoască întregitatea și intransigența magistraturii de robă.

Și consecvent principiilor sale de meticuloasă pregătire și minuțioasă examinare începe să pregătească răbdare și stăruință, „înălțurarea micului obstacol”

Întâi recurge la amenințarea verbală, apoi la cea scrisă, ne armă la simpla agresiune de stre-

da, culminând cu asasinatul Săia d. Codreanu că atât amenințările, cât și încercările de agresiune nu-l vor impresiona pe Stelescu, a cărui curaj îl cunoștea de multă vreme, dar voia să pregătească în opinia publică cât și față de conștiința sa, care ori ce s'ar spune noi avem impresia că există, voia să pregătească o justificare a unei fapte pe care o recunoste și d-sa monstruoasă dar o socotea „un rău necesar”

Este o succesiune logică de stări de fapt de o psihologie ortomă, elemente care examinate atent exclud orice posibilitate de a admite teza unei inițiative personale în concepția și executarea asasinatului, teză în spatele căreia se retranscează cei zece asasinii.

Întâ scrierile pe care le primeste la 25 Martie 1936, și la 23 Mai 1936, adică o lună și jumătate înainte de asasinat:

Sănătate Camarade Stelescu.

Astăzi 25-III crt., la orele 16 17-17 s'a decis prin tragere la sorti moartea d-tale. Ca bun camarad, fost comandant, nu vroi să fiu cu conștiința în căreacă de a ascunde aceasta.

Nu mă divulgati că sunt pierdut și-mi rămân 2 copii pe drumuri.

Am vroit să-ți vorbesc acasă, nu am putut.

Cu respect,
(ss) Constantin Telega

Adresa: Popa Tatu, 90 în fundul curții.

Din scrisoarea de mai sus al cărui original îl vom produce la cerere se înțelege perfect cine a decis prin tragere la sorti moartea lui Stelescu.

Dar producem mai jos un esanșion din întreaga literatură a scrisorilor de amenințare, incoherente și copilărești dovadă a mentalității pe care d-l Codreanu o crease în mintea partizanilor săi relativ la fostul său locotenent:

București 23-V-935.
TRADATORILE,

Ai căzut în pacate întocmai cum a căzut un legionar, se apuca să fure un pardesiu al unui legionar, aiți legionarii cari știa cine a fost legionarul acela crezând că-i pardesiu lui, l-au adus îndărăt, a fost desbrăcat în pielea goală și bătut până la sânge cu o fringhie udată în apă, de fiecare legionar, aplicându-i câte două lovituri cu sete(???)

Cazul tău fiind mai grav, desigur că s'a găsit mijlocul de a te deosebi de noi, care avem mereu aceeași credință până în mormânt.

Prin congresul studențesc care s'a ținut la Craiova s'a auzit numele tău de trădător și trecerea numelui în Cartea Neagră singura ta prietenă conștiințioasă care o mai ai pe pământul acesta, și când va sosi ziua fatală nu știu, dar se apropie.

(ss) Alexandru Triplex
str. Olteni No. 25-LOCU

Din epistola de mai sus, asupra stilului și redactării căreia noi nu insistăm, se desprind clar două lucruri, întâi: hotărîrea de suprimare a lui Stelescu dănuia din 1935 de când Stelescu începuse campania de presă împotriva d-lui Codreanu, și al doilea, existența unei Cărți Negre în care sunt trecuți înamicii personali ai d-lui Codreanu spre a fi pedepsiți în urma unei sumare judecări.

Încep însă, imediat după aceste manifestațiuni izolate încercările de asasinare. Reproducem mai jos reclamațiunea pe care Stelescu o adresează d-lui prim comisar regal la 21 Aprilie a. e., când se încearcă prima agresiune de stradă împotriva sa:

DOMNUL PRIM COMISAR REGAL.

Subsemnatul Stelescu Mihail, fost deputat, convocând alături de d-nii dr. Dănulescu, inginer Popescu-Botoșani și alții pe fos-

fii conducători studențesti într-o reuniune intimă pentru a discuta probleme de orientare spirituală m'am prezentat azi dimineață, Duminică, 21 Aprilie, ora 10.30 la Soc. Studenților Medicinisti, unde se convocase ședința.

După oarecari discuții prealabile între conducători și o masă de 200 de gardiști de-ai lui Corneliu Z. Codreanu, în frunte cu avocatul Ionel Moța, am părăsit pentru câteva minute sala. Jos în stradă, când am pășit spre cinematograful „Omnia”, un grup de 8-9 gardiști, s'au repezit pe spatele asupra mea și a prietenului meu Alexandrescu Athanase și m'au lovit. Eu m'am retras și numai în urma amenințării cu un revolver de alarmă s'au retras îngroziiți. Au reușit însă să-mi fure pălăria. Printre agresori am recunoscut pe Savin C-tin, student Academia Comercială, Puiu Traian, Academia Comercială și Victor Antonescu, fost student la Teologie.

Cu onoare vă rog să luați urgente măsuri în contra acestor asasinii cari dovedesc realitatea scrisorilor de amenințare primite și denunțul făcut tot Consiliului de Război de către Constantin Telega.

Cu stimă,
(ss) MIHAIL STELESCU

Acestei reclamațiuni, care totuși arăta un fapt precis, indicând și pe făptași, nu i s'a dat curs.

Și încercările de suprimare se succed.

La 6 Iulie 1936 se încearcă asasinarea lui Stelescu în fața Athenului Român. Era însă păzit de oamenii săi V. Catană și Gh. Sandulovici, cari erau înarmați. Încercarea ratează. Se hotărîse de comun acord cu d-l Corneliu Zelea Codreanu, într-o ședință secretă a Gărzii, ca Stelescu să fie asasinat pe când era arestat într'un proces din fața Curții cu Jurați de Covurlui, care avea termen de judecare pe ziua de 5 Mai 1936

În acest scop echipa de execuție care fusese minuțios aleasă și pregătită, pleacă spre Galați. Pe drum sunt însă recunoscuți și arestați Ion Caratnase și Iosif Bozântan, șefii e chipei de către șeful siguranței locale, Iordan Stănescu. Și a ceastă încercare ratează. Șoferul Gheorghe State, unul dintre asasinii, are și el o încercare de suprimare a lui Stelescu, în seara când staționând cu taximetrul său în capul și rului de mașini din stația de la Ministerul de Finanțe, așteptând pe Stelescu să iasă de la sediul „Cruciadei Românismului” din calea Victoriei și conform obiceiului său să ia prima mașină care staționa în stația de mașini. Printro curioasă inspirație, ca niciodată Stelescu o pornește pe jos luând mașina din fața Biserii cei Albe.

În închisoarea dela Galați Stelescu ajunsese în sfârșit la convingerea că mai curând sau mai târziu d-l Codreanu își va ajunge scopul, și atunci își redactează testamentul pe foile unui carnet de buzunar: „Dacă voi fi asasinat să știți că din ordinul d-lui Corneliu Zelea Codreanu am fost... Cu tot eroismul băetilor dela Jilava, totuși el a dat ordin de omorirea lui Duca, l-am cetit și eu.

Legionarii să-si aleagă alt șef, acesta este numai un început și un farseur. Publicați cele ce am scris aici și cartea mea despre Garda.

Mor cu conștiința împăcată că am fost cinstit”.

(ss) MIHAIL STELESCU

Este cea mai puternică și mai de neînălțurat acuzație pe care Stelescu însuși de dincolo de mormânt o aruncă asasinului său Acest testament cetit astăzi în lumina strălucitoare și înaltă a victimei nevinovate dela Spitalul Brâncovenesc, capăla o înfricoșătoare forță și rezonanță cerând dreptate pen-

tru sângele pe care l-a vărsat Corneliu Zelea Codreanu.

Dar mai departe și aci ajungem la complicitate, poate involuntară, totuși, existentă a autorității care cu toate avertismentele primite a lăsat să se comită asasinatul la fel ca și în cazul lui Duca.

La 6 Iulie 1936, cu ocazia încercării de asasinat săvârșită asupra sa, Stelescu anunță Prefectura de Poliție, Ministerul de Interne și Siguranța să ia măsuri de pază pentru apărarea vieții sale, indicând pe toți cei zece asasinii care cu zece zile mai târziu își ajungeau scopul.

Care a fost cursul pe care l-au dat autoritățile puse totuși să vegheze asupra aerei și integrității noastre fizice, strigătului disperat al unui om care simte cum i se pregătește moartea?

Mai mult, Stelescu trimite o scrisoare tuturor șefilor de partide anunțându-i de complotul pus la cale împotriva sa și de motivele puternice pe care le are d-l Codreanu ca să trameze acest complot. În acest scop am depus la cabinetul dvs. o listă citind ca martori pe toți șefii partidelor politice din țară.

Totuși, cu toate aceste repetate amenințări și încercări de asasinat, crima se perpetuează în ziua de 16 Iulie 1936. Cu o zi înainte la 15 Stelescu intră în Spitalul Brâncovenesc, suferind de un furuncul la sold.

Operația ce trebuia administrată este de chirurgie primară și d-na Stelescu cere doctorului curant, în speță d-l dr. Petrașincu, să permită soțului ei să se reîntoarcă acasă în aceeași zi, întrucât beneficiază și la domiciliu de aceeași atență îngrijire și are și avantajul de a fi bine păzit.

Doctorul Petrașincu, refuză categoric, motivând că Spitalul îi oferă cea mai perfectă pază și că s'au luat toate măsurile cerute de prudență.

Pentru ce a refuzat d-l dr. Petrașincu cererea d-nei Stelescu? Care e răspunderea morală care îi incumbă acestui domn doctor după cele întărlate?

Sunt mici fapte aparent fără prea mare importanță, dar care plasate în întregul angrenaj de circumstanțe, fac să reiasă în mod clar și evident culpabilitatea d-lui Corneliu Zelea Codreanu. Stabilind în argumente disparate și prezumpțiuni logice, apare un adevăr axiomatic: uciderea lui Stelescu a fost concepută și ordonată de d-l Codreanu. El și numai el avea interesul ca acest om să dispară.

E curios că presa străină, spre deosebire de a noastră a subliniat viguros această ipoteză atunci când a comentat asasinatul.

Ne permitem de a expune mai jos câteva mici citațiuni din presa străină:

Ziarul Nouvelle, Paris, Franța, 17 Iul. 1936:

„On ignore encore les mobiles du crime. Mais on croit savoir que Stelescu avait connaissance de secrets assez compromettants au sujet de son ancien ami Corneliu Codreanu, qui est actuellement chef de la Garde de Fer”.

Le Temps, Paris, Franța, 18 Iulie 1936,

„Dans son journal la Croisade roumaine, M. Stelescu, accusait, la semaine dernière, les partisans de M. Codreanu d'organiser son assassinat. Il avait même publié les noms de ceux qui seraient désignés pour accomplir le meurtre. Ce sont précisément ceux des personnes qui l'ont assassiné. A CE MOMENT „LA CROISADE ROUMAINE” AVAIT ETÉ CONFISQUÉE”. (N. R. De ce?)

Idem Le Petit Journal. (Franta): Michel Stelescu, qui avait été l'une des personnalités les plus marquantes de l'organisation terroriste de droite „La Garde

de fer, avait crée un mouvement dissident et mené des violentes campagnes contre le chef de son ancien mouvement Zelea Codreanu. (Continua în acelaș sens ca și Le Temps).

FIGARO (Paris, Franța), 17 Iulie 1936:

Le nom de M. Stelescu figurait, dit-on, sur la liste des personnes qui auraient été condamnés à mort lors du congrès tenu en Transsylvanie, au début du mois d'avril dernier, par les étudiants appartenant à l'organisation „Tout pour la patrie” dévisé sous laquelle se sont regroupés les légionnaires de la Garde de Fer, dissolue peu avant l'assassinat de l'ancien président du conseil Jean Duca.

Ne oprim aci, ținând la dispoziția Justiției întreaga colecție a comentariilor din presa străină, care în mod unanim condamnă asasinatul.

Acestea sunt faptele. Și acum să trecem la concluziunile ce se pot trage din aceste fapte. În drept găsim un text de redacțiune concisă și categorică și anume: art. 47, al. I Cod. Penal, care sună astfel:

Art. 47. — Sunt agenți provocatori aceia cari, prin daruri, promisiuni, amenințări, abuz de autoritate sau putere, uneltiri culpabile, vor fi provocat la o infracțiune sau vor fi dat instrucțiuni spre a comite.

Din citirea textelor de mai sus se desprind clar două elemente care se cer întrunite spre a fi aplicabil art. 47 într-o speță oarecare, și anume: elementul unei persuasiunii exercitate de agentul provocator, către agentul executant, condiționat de un element moral sau material (daruri, amenințări, etc.) pe care se sprijină primul element.

Deci odată ce am stabilit precis că în speță crima astfel cum a fost concepută și comisă nu putea profita decât unei singure persoane certe și determinate, că această persoană avea la îndemână atât mijlocul de a persuadea prin daruri ori de a sugera comiterea faptului, cât și autoritatea morală necesară trădătorii în fapt a unui asemenea ordin, concluzia nu poate să fie decât că această persoană este agentul provocator definit clar de textul de mai sus.

Recapitulând deci: Nu se poate admite teza că cei zece asasinii, cu toate declarațiunile lor contrare, au comis faptul din propria lor inițiativă, fiindcă le lipsea primul element, cheia de boltă a oricărei infracțiuni: mobilul.

Stelescu nu a trădat, fiindcă nu avea ce să trădeze. Stelescu a fost totuși judecat pentru această presupusă trădare și absolvit, și la această judecată au asistat și parte din cei zece asasinii

Atunci care este motivul care a determinat săvârșirea faptului doi ani de zile mai târziu după presupusa încercare de suprimare a lui Codreanu?

O campanie de presă? Dar ea nu viza nici mișcarea Gardistă și nici pe vre'unul dintre asasinii

A ucis ca să-si apere conducătorul? Dar în afară de faptul că acest conducător se putea apăra singur demonstrând că cele arătate de Stelescu sunt inexacte, ce putea câștiga moralmente și cum ar fi spulberat Codreanu în fața lumii „calomniat”; câtă vreme nu ar fi adus dovezi că cele publicate sunt cu adevărat calomnii.

Și apoi să nu uităm că avem de aface cu o organizațiune militarizată, în sânul căreia domnește o disciplină de fier, care nu poate permite punerea la cale și executarea de asemenea acte izolate care angajează în prim loc răspunderea mișcării.

Deci demonstrat fiind că Stelescu nu putea fi ucis fiindcă ar fi încercat să atenteze la viața fostului său șef, nici pentru că ar fi început o campanie de presă bazată pe acte certe în contra d-lui Corneliu Zelea Codreanu, care mai poate fi determinanta infracțiunii?

Nu este mai logic să credem că d. Corneliu Codreanu în fața perspectivei deschiderii unui proces vechi în care sunt multe de reprobare conștiinței d-sale și din care a scăpat prin tanțentă, chemându-se pentru sine și pentru propria sa siguranță ar fi sugerat mijlocul practic și lesne de executat pentru d-sa care are experiența acestor mijloace, să înlăture pur și simplu pe omul periculos?

Nu e logic ca analizând prin analogie depozițiile din procesul Duca cu cele din procesul Stelescu, să stabilim o eclatantă similitudine care nu ne poate duce decât la o singură concluzie aceea că agentul provocator în ambele afaceri a fost d. Codreanu?

Și acum iată ce susține Doctrina în această chestiune: (Haus op. cit. Tom. I. No. 518).

Il faut, enfin, que la provocation ait été directe c'est à dire formelle et déterminée. La provocation doit avoir expressément et spécialement proposé aux personnes à qui elle est adressée, de commettre le crime ou le délit qu'elles ont exécuté ou tenté d'exécuter. Une provocation par dons, promesse menaces, abus d'autorité ou de pouvoir est nécessairement directe. Mais la provocation par machinations et artifices coupables n'a pas toujours ce caractère.

On peut par ces moyens, inspirer à quelqu'un, dans le dessein de le pousser au crime, des sentiments de haine, ou jalousie contre un autre; on peut même exciter en termes généraux la personne induite en erreur à se venger de son prétendu ennemi.

Și mai departe găsim o literatură juridică întregită evidentând toate unghiurile din care poate fi privită provocarea la crimă. Astfel în cazul nostru unde avem de a face cu un îndemn complex, care se încadrează atât în elementul abuz de autoritate, cât și în celelalte elemente prevăzute și neprevăzute de Condiția Penală întrucât această enumerare este enunțativă, nu limitativă. Astfel Haus op. cit. Vol. I. pag. 532:

L'ordre suppose au contraire, supériorité d'une part, infériorité d'une autre. Il est donné à des personnes soumises à notre autorité ou à notre pouvoir.

Este însăși principiul disciplinei și ascultării absolute ale Gârzei de Fier. Și mai departe: Par autorité le Code Pénal entend en cette matière, la puissance que des personnes privées exercent sur d'autres personnes.

Raportând cele de mai sus faptelor constatăm că în însăși mențiunile Gârzei rezidă această constantă provocare la pedepsirea celor ce nu împărtășesc principiile de guvernare ale d-lui Codreanu.

În cazul Stelescu, au existat conciliabile, determinate de atitudinea lui Stelescu, că aceste conciliabile nu puteau fi prezente și îndrumate de către d. Corneliu Zelea Codreanu.

Că nu se poate invoca teza crimei din proprie inițiativă fiind că rămân lipsite de sens agresiunile anterioare. Că există o înțelegere prestabilită între forurile de conducere ale Gârzii și așa spusa echipă a morții, așa cum s'a întâmplat și în cazul Duca și în recentul caz al gardistilor cari au amenințat cu moartea pe fostul ministru V.

Madgearu, că această înțelegere este aceea de a-și asuma agentul executant atât inițiativa cât și răspunderea executării.

Că în toate atentatele ce s'au săvârșit culpabilii sau obstinați să declare că au comis faptele ce li se pun în sarcină din inițiativa lor deși autoritățile stabileau precis și matematic corelația perfectă între conducere și agentul executant, corelație care se impunea aprioric din examinarea ansamblului de fapte.

Că dacă probe materiale nu existau, dreptul penal acceptă prezumțiunea, și o trece în rândul probelor, iar atunci când e puternică și determinată ea suplinește chiar cu succes probatoarul testimonial.

Dar revenind la Doctrina Franco-Belgiană, putem envisaja chiar ipoteza enunțată de cei zece asasini, materialii și anume că ei aveau intențiunea de a surprima pe Stelescu fără vreun motiv precis.

Chiar în această absurdă ipoteză, totuși există o culpabilitate fiindcă e logic și necesar că această intențiune culpabilă a lor să găsească aprobarea expresă a lui Zelea Codreanu.

Și iată ce susține Haus. Op. cit. Vol. I pag. 396: il peut arriver que ces provocateurs s'adressent à des personnes qui ont déjà conçu le projet de commettre le crime et qu'elles aient seulement pour effet de les affermir dans leur résolution, de les encourager à vaincre difficultés, à surmonter les obstacles qui s'opposent à leur exécution.

Dans ce cas exceptionnel, la cour d'assises qui aura acquis la conviction de l'individu accusé d'avoir provoqué au crime par des moyens indignes, n'est coupable que de participation secondaire. admettre des circonstances atténuantes en faveur de l'accusé et ne lui infligera que la peine des complices.

Deci chiar în această puțin probabilă ipoteză că intențiunea săvârșirii crimei a isvorit mai întâi, simultan, în mintea celor zece, totuși, fiindcă acest proiect se discutase la Congresul dela Tg. Mureș, se stabilise în amănunt, găsise aprobare și înțelegere în elementele de conducere, cari, repetăm, aveau singure interes ca acest om să dispară și încă aceste elemente se găsesc încadrate penalmente.

Dar fără a alerga la isvoare străine găsim desbătută amplu această chestiune în propria noastră doctrină.

Astfel, în tratatul de Drept Penal al lui Tanoviceanu, adnotat de d-l Dongoroz găsim: (op. cit. vol. II pag. 1329 și urm.). În realitate aceste mijloace de provocare se pot a-numa într-o singură formulă simplă și generică: Cel ce provoacă prin orice mijloace.

Această formulă se impune din moment ce se recunoaște că orice provocare simplă la o infracțiune constituie o activitate ilicită penală prin ea însăși. Ceeace importă deci, în fiecare caz concret, este de a se ști dacă ne aflăm sau nu în fața unei provocări; mijlocul nu interesează atunci când există efectul.

Deci în cazul care ne preocupă, întrucât nu se poate susține faptul că d-l Corneliu Zelea Codreanu ar fi fost complicit străin de cele ce se tramau în contra fostului său locotenent, fiindcă este lueru dovedit că acest proiect a fost precedat de alte manifestări în aparență disparate, dar care toate nu erau decât o înlăturare de avertisment, veriși ce trebuiau să ducă la desnodământul final, trebuie să admitem că direct sau indirect nu numai că și-a dat asentimentul dar a contribuit efectiv la executarea infracțiunii.

Deci această contribuție care nu poate fi respinsă fiindcă se opune unui simț logic elemen-

tar, se încadrează perfect în formula d-lui Dongoroz: cel ce provoacă prin orice mijloace.

În rezumat:
1. D-l Corneliu Zelea Codreanu este vinovat că prin autoritatea morală pe care o exercita și o exercită, a făcut să ia naștere în mintea și sufletul celor ceze inculpați, ideea crimei, că a sprijinit, patronat și îndrumat această idee, analizând-o cu încetul spre executare.

2. S'a servit de partizanii săi, pentru a executa un proiect criminal, care germinase de mult în creierul său.

3. Că prin vorbe atâtaoare și promisiuni a determinat pe aceștia din urmă să comită faptul.

Probe: În sprijinul acestor acuzațiuni militează următoarele probe:

1. Interesul unic pe care îl avea d-sa și numai d-sa ca Stelescu să dispară.

2. Lipsa de mobil a crimei așa cum este zugrăvită de însăși inculpații, știut fiind că nimeni nu comite o infracțiune fără să aibă un motiv.

3. Acuzațiunea închisă în testamentul lăsat de Stelescu în care se precizează că va fi ucis din ordinul lui Corneliu Zelea Codreanu.

4. Similitudinea perfectă dintre modul cum a fost făptuit omorul lui Duca și cel al lui Stelescu, fiindcă în procesul Duca d-l Corneliu Codreanu a figurat ca acuzat cu calificarea penală de sub art. 47 alin. I C. P., iar faptul că a fost achitat nu eludează probele ce fuseseră adunate întru dovedirea culpabilității sale, știut fiind că a fost judecat de o instanță ale cărei verdicte la fel cu cele ale juraților nu se motivează în drept sau în fapt.

5. Succesiunea de amenințări și agresiuni ce au precedat asasinatul.

6. Scrioarea legionarului Constantinescu Telega din str. Popa Tatu No. 90, prin care Stelescu a fost avertizat că se hotărâse moartea lui.

7. Intregul complex de fapte și împrejurări în care s'a comis crima, din care în mod logic reiese prezumțiunea precisă și de neînălțurată că asasinatul a fost comis din îndemnul și cu sprijinul d-lui Corneliu Zelea Codreanu.

În consecință vă rugăm să binevoiiți a vedea, că este cazul, după ce veți verifica alegațiunile noastre să deschideți acțiune publică împotriva lui Corneliu Zelea Codreanu, român, major, pentru faptele prevăzute și pedepsite de art. 47 al. 1 comb. cu art. 225, 226, 227, 228, 232 C. P. și să fie trimes în judecată instanțelor competente pentru a fi judecat conform legii.

II

Cel de al doilea capăt de cerere al nostru se referă la incompetența instanței de judecată în care urmează să apărăm, susținând pretențiunile noastre civile. Această instanță după normele procedurale care s'a urmat până în prezent, ar urma să fie Curtea cu Jurați de Ilfov.

Noi credem că instanța chemată să judece infracțiunea comisă, nu este Curtea cu Jurați, ci Consiliul de Război care în conformitate cu disp. Legii Stării de Asediu, lege care fixează competența rationae loci, și a legii pentru reprimarea unor noi infracțiuni în contra liniștii Statului, este singur investit în mod expres și exclusiv judecarea infracțiunilor de genul speței de față.

Motivele pe care bazăm această cerere, sunt următoarele:

Prin legea Stării de Asediu din 10 Decembrie 1864 modificată prin Decretul Lege No. 2798 din 1916 și prin decretul din 1 Iulie 1918 cum și prin legea din 4 Februarie 1933, o serie de infracțiuni ce au drept scop tur-

burarea ordinii publice, sau periclitarea siguranței Statului, trec în jurisdicția Tribunalului Militar.

Prin modificarea adusă acestei legi în 1933, i se creiază instanței de mai sus, o competență și în judecarea unei serii de infracțiuni noi, neprevăzute de Condiția Penală dar sancționate de legiuiri speciale cum e legea pentru reprimarea unor noi infracțiuni asupra Statului din 1924, modificată în 1927 și 1933.

În această lege așa cum se prezenta în 1927, găsim un text categoric art. 1 alin. 1, care sună astfel: Simplul fapt al asocierii în scopul de a se prepara sau executa crime în contra persoanelor ori proprietăților, ori care ar fi durată asociației sau numărul membrilor ei, precum și orice înțelegere stabilită în acelaș scop, constituie un delict în contra liniștii publice și se va pedepsi cu închisoarea dela 5 la 10 ani, cu amendă corecțională dela 10.000--1000.000 lei și cu interdicțiune corecțională.

ISTORIC. Legea pentru reprimarea unor noi infracțiuni în contra liniștii publice, al căruu prim articol l-am reprodus parțial mai sus, este luat după o lege similară franceză votată în anul 1893, raportor fiind d. Flandin, proiect de lege care avea de scop să modifice textul art. 265 C. P. Fr.

Se simțise anume necesitatea, față de frecventele atentate teroriste, comise de mișcarea anarhistă, care la acea epocă își făcea un debut sângeros, de a se legifera o normă nouă mai largă și mai cuprinzătoare de cât vechiul text al art. 265 C. P. Fr., care definea și sancționa Asociațiile de răufăcători.

Acest text, inspirat legiuitorului dela 1810 de frecventele bande de briganzi care cîntreerau Franța jefuind, nu putea fi aplicat infracțiunilor comise de anarhiști, infracțiuni ce aveau cu totul alt caracter.

Astfel s'a ajuns la o redacțiune nouă a art. 265 C. P. Fr. din care s'a inspirat și legiuitorul nostru dela 1924.

Și în expunerea de motive a legii găsim aceste considerente, ce devin revelatorii raportate la speța noastră:

„Acest proiect tinde în primul rând la înfrângerea terorismului, de ori unde ar veni el, căutând să reprime formele complexe de manifestare ale acestei criminalități colective și specifice... a) asociațiuni ori înțelegeri între mai mulți indivizi pentru preparări și executări de crime în contra persoanelor sau proprietăților, etc.

Va să zică se desprinde clar din fraza de mai sus că intențiunea Guvernului de atunci a fost pe lângă crearea sancțiunii unei infracțiuni noi, fiindcă în Condiția Penală nu se pedepsește actele preparatorii, ci numai începutul de execuțiune al unei infracțiuni, dar pe lângă aceasta că legea este destinată să reprime orice fel de crime de ori unde ar veni, ori care ar fi rezultatul concertațiunii criminale a doi sau mai mulți infractori.

Astfel definit intenția și isvoarele de inspirație ale legiuitorului, constatăm că art. 1 L. L. P. conține trei elemente fundamentale și constitutive și anume: O asociație formată, sau o înțelegere stabilită între două sau mai multe persoane, 2) scopul acestei asociațiuni trebuie să fie de a prepara sau de a executa crime contra persoanelor sau proprietăților, 3) intențiunea criminală a asociațiilor.

PRIMUM ELEMENT. — Din examinarea desbaterilor Parla-

mentare atât în Franța la 1893, cât și cele ale legiuitorului român din 1924, se constată că legea a fost considerată de legiuitor drept o normă de prevențiune criminală, din spiritul ei desprinzându-se sancțiunea pentru orice fel de înțelegere (cuvânt ce include noțiunea mai restrânsă de asociație) ce ar avea un scop criminal, indiferent de antecedentele ori numărul infractorilor.

Deci raportând cele de mai sus la speța, constatăm în cazul nostru: întâi, o asociere criminală a zece studenți în scopul de a comite infracțiuni. Și vom demonstra mai jos că asocierea celor zece, în așa numita Echipă a Morții, urma să producă o serie întreagă de infracțiuni, că după executarea primei dacă nu au mai executat pe celelalte, este că un factor independent de voința lor i-a împiedecat, aceasta nu înseamnă că le-ar fi lipsit elementul intențional și preparatoriu al celorlalte infracțiuni elemente pedepsite de L. L. P.

Al doilea element al art. 1 L. L. P. — Aceste asocieri trebuie să aibă drept scop prepararea sau executarea de crime în contra persoanelor ori a proprietăților.

Din desbaterile parlamentare, se constată că se înțelege prin această preparare, nu c' discutării doctrinării a unor principii extremiste, ori simpla enunțare a unor soluțiuni subiective, ci este vorba de punerea la cale a infracțiunii, de prepararea unor mijloace de execuțiune, fără să fie chiar necesar un început de execuțiune, cerut imperios de Condiția Penală, spre a se putea aplica sancțiunea.

Quid dacă s'a pășit la comiterea infracțiunii?

Credem că per a fortiori, legea specială trebuie să fie aplicată, întrucât de vreme ce se pedepsește o simplă preparațiune a unei infracțiuni probabile, e logic și elementar să se pedepsească infracțiunea săvârșită, aplicându-se agravanta L. L. P.

Dar în sprijinul acestei păreri ale noastre, găsim declarațiunile categorice ale d-lui profesor V. V. Pella făcute în cadrul desbaterilor parlamentare, d-sa fiind raportorul legii din 1924:

Nu vor fi pedepsiți, decât acei cari stabilesc înțelegeri ori formează asociațiuni în scopul de a prepara sau executa crime în contra persoanelor și proprietăților.

Nu are importanță legea care pedepsește atari fapte.

Este suficient că acea lege să fie în vigoare în România, și să considere ca o crimă, fapta ce a format obiectul înțelegerii sau asociațiunii.

Și mai departe:
„În acest articol vor intra d-lor deputați, acele asociațiuni ori înțelegeri cari, prin simplul fapt al existenței lor, constituiesc o vespnică amenințare a ordinii publice. Vor intra asociațiunile stabilite spre a prepara ori executa asasinat, tâlhării, incendii, aruncări în aer a edificiilor publice ori particulare, etc.“ (M. Of. No. 47 din 1925, Desb. Cam. pag. 1105).

Vedem deci că aceste echipe ale morții, a căror existență n'o pot nega preveniții, se încadrează perfect în „Asociațiile stabilite pentru a prepara ori executa asasinat, incendii, etc.“.

Reproducece o discuțiune din cadrul desbaterilor parlamentare, în care d-l raportor exprimă și precizează clar care sunt faptele ce intră în sfera L. L. P.:

„D-l D. R. Ioanițescu: La art. 1, dvs. vorbiți de înțelegere cu scopul de a prepara și executa crimele. Ia cari crime vă referiți? La cele din codul penal.

sau la cele din codul Justiției militare, pentru că legea dvs. lucrează aplicat în stare de asediu, sub codul penal. Cari crime? Cele din Codul Penal, sau cele din Codul Justiției militare?

D-l Vespasian V. Pella, raportor: Proiectul are în vedere toate faptele calificate crima în contra persoanelor sau proprietăților și pedepsite ca atare de codul penal sau orice altă lege repressivă.

Ni s'ar putea aduce însă o obiecțiune, care la prima vedere pare fundată: Este necesar pentru ca să aplice L. L. P. într-o speță oarecare ca în afară de elementele constitutive ale art. 1, să existe o condițiune sine qua non, aceea a societății pentru săvârșirea unei serii de crime în contra persoanelor ori a proprietăților, cu alte cuvinte perpararea ori executarea unei infracțiuni determinate, nu ar intra în prevederile legii de față.

Că deci atât în legiuirea franceză, cât și în legiuirea noastră, asocierea pentru comiterea unei infracțiuni determinate intră numai în cadrul Codului Penal, care sancționează și prevede infracțiunea comisă, simpla preparare a acestei infracțiuni nefiind pedepsită.

Convenim că întreaga Doctrină și Jurisprudență îmbrățișează acest punct de vedere, că atât Garraud, Garçon, cât și Faustin Hélie, subliniază acest fapt și că jurisprudența italiană merge și mai departe trăgând o linie de demarcație precisă între „pateum sceleris” și „societas scelerum” numai cea din urmă fiind susceptibilă de încadrarea specială care ne preocupă.

Mai mult, noul Cod Penal aplicabil pe întreg teritoriul României dela 1937, prin art. 315 reproduce aproape cu exactitudine art. 1 al I. L. L. P.

Deci părerea generală este că e necesar să existe o înțelegere prestabilită întru săvârșirea unui șir întreg de crime în contra persoanelor sau a proprietății, adică să existe în speță acea faimoasă „societas scelerum”.

Dar în acest caz ne aflăm în însăși principiile generale ale Gârzii de Fier, care prin congresul dela Tg. Mureș, stabilește o înțelegere între membrii săi, ce urmau a făptui un șir întreg de atentate în contra diverselor persoane a căror atitudine politică le displăcea.

Mai mult, nu rămân în cadrul prim al art. 1 L. L. P. ci trec dela faza preparatiunii la aceea a execuțiunii, asasinând pe Stelescu, amenințând cu moartea pe Virgil Madgearu și dr. N. Lupu.

Deci este o dovadă a unei succesiuni de hotăriri luate în vederea ajungerii unui scop criminal.

Legea cere trei elemente pe care le-am expus. Ele se găsesc întrunit de prisos în cazul de față. Preveniții n'au negat niciodată că sunt membri ai organizației, ce n'are ființă legală, Garda de Fier, preveniții nu pot nega că membrii acestei organizații s'au asociat în vederea comiterii de crime în contra persoanelor, fiindcă s'a trecut la săvârșire și început de execuțare, prin asasinarea lui Stelescu și amenințarea cu moartea adresată d-lor V. Madgearu și dr. Lupu, infracțiuni concepute și organizate de membrii ai aceleiași asociațiuni.

În spiritul legii aceste asociațiuni sunt socotite criminale, fiind încadrate penalmente de legile de drept comun, iar simpla preparare a infracțiunilor

fiind sancționată de legiuri speciale ce creează competențe speciale.

Că în ceea ce privește pe cei zece inculpați ei nu pot fi socotiți entitate aparte, nefiind vorba de o înțelegere restrânsă întru comiterea unei singure infracțiuni determinate, ei făcând parte dintr-o asociațiune vastă, care urmărește schimbarea ordinii de Stat, care nu are o existență legală, și care prin rezoluțiunile luate în adunări politice camuflante, se situează în cadrele infracțiunii prevăzute și pedepsite de art. 1 alin. I L. L. P. În calitatea lor de membri ai acestei asociațiuni ilicite, au primit ordin așa cum am demonstrat în partea primă a acestui memoriu, să prepare și să execute o serie de infracțiuni, că au conceput și dus la bun sfârșit pe una dintre ele, că fiind arstatați și dați judecării aceasta este o cauză independentă de voința lor, care i-a împiedecat să aducă la îndeplinire întreaga serie de infracțiuni ce urmasu a fi executate și că deci această cauză nu îi poate exoneră de elementul intențional generic, care i-a animat în momentul când și-au început activitatea lor criminală.

Că prin modificarea adusă L. L. P. prin legea din 22 Martie 1933, se găsește prevăzută și pedepsită chiar asocierea în vederea unei singure infracțiuni determinate, când această infracțiune tinde la instalarea prin forță a unei clase asupra alteia, ori la suprimarea prin violență a unei clase sociale, ori la răsturnarea ori turburarea ordinii sociale existente.

Că prin această modificare, legiuitorul a voit tocmai să suprimă eventuale erori de interpretare, și a creat un text represiv pentru sancționarea oricărei preparări sau execuțări a unei crime cu caracter politic.

Că enumerația făcută în textul de mai sus nu este limitativă, ci enunțiativă, că prin întrebuintarea de expresiuni cuprinzătoare, ca aceea a turburării ordinii de Stat, legiuitorul a voit să încadreze toate infracțiunile speciale rezultante ale luptelor de clasă, ori ale campaniilor politice.

Că este neîndoios că asasinatul comis în contra lui Mihail Stelescu, îmbracă acest caracter, Stelescu situându-se față de asasinii săi într-o clasă socială și pe un plan politic antipodic.

Că, în sfârșit, precedentul creat în cauza celor patru studenți ce au amenințat cu moartea pe d-l Virgil Madgearu, militează pentru o procedură identică, întrucât și acei infractori săvârșiseră o infracțiune dublă, aceea prevăzută și pedepsită de art. 236 Cod. Penal, combinat cu agravanta art. 1 al. I L. L. P.

Că în cazul de mai sus organele de anchetă, și-au declinat competența în favoarea instanțelor militare, care terminând cercetările au purces la judecarea fondului și apreciind asupra probelor de culpabilitate, au adus o hotărrire de condamnare.

În consecință, pe baza considerațiunilor de mai sus, în rezumat vă rugăm să binevoiți a vedea, că este cazul ca după terminarea instrucțiunii, să vă declinați competența, trimițând dosarul instanțelor militare, spre a purcede la judecarea fondului.

Că această cerere a noastră se bazează pe texte de lege de strictă interpretare, menționate și comutate mai sus, precum și pe o procedură constantă și identică în toate infracțiunile anterioare.

Că pentru o bună administrație a Justiției, și pentru obținerea unei garanții în plus de judecare justă și echitabilă, e mai bine ca procesul să fie

decat de Jurații militari, știur fiind că prin poziția lor această sunt mai puțin susceptibili de amenințări ori influențe.

Că este necesar ca această stare de lucruri și acest spirit anarhic și destrucțiv care dominează azi întreg tineretul acestei țări să înceteze, că trebuie să facă dreptate fiindcă altminteri legile nu rămân decât o sim-

plă literă moartă, o literatură juridică de interes pur istorico-documentar, fără nici o aplicațiune practică, că nenorocitul Mihail Stelescu și îndurerata lui văduvă, au dreptul ca de pe culmile ce desparte două lumi, să creadă încă că deasupra noastră a tuturor flutură ființa abstractă și imaculată a unei dreptăți creștine și înțele-

gătoare și că oamenii cari sunt chemați s'o dea, îi venerază icoana și îi respectă temeliele.

Pentru aceste motive, vă rugăm să binevoiți a admite ambele noastre cereri.

Cu deosebită stimă,
p. Zoe Mihail Stelescu
Emil George Caliga
avocat

Viața satului Țăranul petrece de Sărbători!

Va să zică Iisus Hristos, Mântuitorul lumii se naște pentru a o mie nouă sute treizeci și șasea oară, pe acest pământ stăpânit de oameni. Se naște de-atâtea ori pentru ca tot de atâtea ori să moară și tot de atâtea ori să năvieze.

Lucrul ăsta îl face Fiul lui Dumnezeu pentru ca s'amintească drept-credincioșilor că s'a scoborât din înălțimile albastre ale spiritelor, intruchipându-se om pentru răscumpărarea păcatelor oamenilor.

Pentru aceasta muritorii noștri sunt recunoscători și știu să răsplătească ostenelele Mântuitorului, prin binefaceri „în natură”. I-au ridicat Lui la fiecare răspântie lăcașuri sfinte de rugăciune carele biserici se cheamă. La fiecare colț au meșterit troițe din lemn sau din piatră înaintea căroră cei buni și cei răi fac mătâni și se roagă jinduind slava și mărirea Lui Dumnezeu. Pe urmă tot pentru mulțumirea Lui Dumnezeu ei ard tămâie în cădelniși și untdelemn în candelă. Tot pentru asta se topește ceara și fumul jertfelor îmbrățișează țărnia. Astea toate sunt strădanii pentru cele veșnice lucruri, pentru proprietățile Lui Dumnezeu. Dar oamenii sunt ființe trecătoare, viermi ai pământului, trăiesc pe acesta și din acesta. Fiește recunoscătoare Atotputerniciei, au căutat să-și satisfacă și ale lor pământești nevoi și trecătoare. Credincioși sfaturilor sfinte, cum iubirea de aproapele arendașii pământului au durat pe el pentru binele semenilor lor, biserici, spitale și cimitire. Biserici pentru ca să creadă fără să cerceteze, spitale pentru ca să-și trăiască viața dublă și cimitire pentru ca să aibă unde dezerta din viață. Prin asta s'a lichidat și cu credința și cu iubirea de aproapele.

Odată terminată introducerea acestei asupra „binefacerilor civilizate” și a laudelor față de om și de Dumnezeu să ne întoarcem la pile noastre adică la chinuța viață de toate zilele. Să revenim iarăși în mijlocul celor mulți și obișniți pentru că s'a văzut, orice-am face și orice-am dregre numai din piața asta a prăpădiților, viața asta cu scăderile și cu elanurile sale putem să ne dăm seama despre ce e bine și ce e rău. Iacătă ne deci în pragul Crăciunului acesta când Iisus Mântuitorul lumii...

Intr'unul din nenumăratele sate semănate pe întinsul României Mari. Fiecare sătean se pregătește să serbeze și el Nașterea Domnului precăt 'l-ajută puterile. Bine înțeles că'n primul rând gândul este să meargă la biserică. Celăteanul tată de familie se duce de obicei cu copiii la biserică; și se duce pe la miezul nopții. El face asta ca să senene credință în inimile celor cari nu 'nșeleg ce e bine și ce e rău. Noi zicem însă că desvôltă sentimentul religios în sufletul din sufletul lui rupt. Acolo în liniștea streină, cu oameni sfioși și ascultători la slujbă, cu un popă care glăsuște dintr'o carte și se uită în ceruri, acolo între pereții ăia cu sfinții chinuți în zugrăveală, cu bolți de azur pe care stau priponite stele de lumină, acolo unde fumul de tămâie și de lumânări înabușe și încălzește ca aburii suflați de animalele staulului asupra copilului Iisus, acolo zic, odraslele astea mici și neștiutătoare se apropiie și cunosc pe

Dumnezeu. Acolo și atunci toți oamenii și toți copiii au pășit în ograda lui Dumnezeu și se simt alfel. Reîntoarcerea acasă înseamnă revenirea pe pământ. Acum fiecare își scoate părleala pentru îndelungatul și cu sfinșenie păstratul post. Fiecare sătean prăznuiește această sărbătoare sfântă după puțință și după chiverniseală. Martirul care suferă pentru plăcerea tuturor e „domnu” porc. La sale ca și la orașe acest animal care jertfă omului. La orașe ca și la sate, unii oameni taie porci de sute de kilograme, alții purceluși cât șoricul de mari, alții nimic. Țăranuș e mulțumit când are porc de Crăciun, varză în puțină, făină 'n ulei și lemne în bălătură dacă iarna s'arată năprasnica. Astea avându-le, — și pe deasupra sănătate, e mai mulțumit decât un ministru. (Parcă miniștrii sunt mulțumiți vreodată?) Dar orice om are și el neazurile lui pe care vrea să le uite de zile mari. Să le 'nlăture pentru moment din gând barem, să „le 'ncece 'n vin” cum ar zice badea Timotei. Și, vedeți, omu! niciodată nu-i mulțumit cu ce i-a lăsat Dumnezeu, întotdeauna caută să se 'ntindă mai mult decât îi este plapoma. Sărbătorile astea când ar trebui să te odihnești împăcat sufletește și satisfăcut tru pește, dau naștere câteodată la întâmplări de tristă aducere aminte. Povestea începe după o masă bună la un pahar cu vin, la sticlă, sau la butoi. Deseori la cârciumă uneori la petrecerile dintre prieteni în familie. Vorbile se 'nceagă, limbile se despletesc, mințile s'aprinđ, frunțile se 'ncrețesc, căarta se 'nfiripă, bătaia e gata. Ca din pământ apare cuțitul, revolverul sau altă unealtă. Incruciate în cârciumă, cărările se depărtează cu trei destinații diferite: Spitalul, Pușcăriia și Cimitirul. „Binefacerile” civilizației ridicate de muritorii pentru „iubirea de aproapele”. Povestii cu întâmplări de astea atât de cunoscute se 'ntâmplă de nenumărate ori în nenumărate locuri. câte o dată la sate de cele mai multe ori la orașe. Propriu zis la periferia orașelor, acolo unde domnește cea mai neagră mizerie. Acolo unde se mănâncă și se bea într'o zi pentru tot restul arului. Nu în mijlocul orașelor — împărăția bogățiilor, a celor cari mănâncă de șaptesute treizeci de ori pe an, bine. Așa—

Ar trebui să le mai aducem aminte din când în când tuturor trântorilor și șarlatanilor cari cheltues milioane ca să-și satisfacă anumite gusturi și anumite plăceri, — că milioanele alea sunt bani grei scoși cu sudoarea și cu târnăcopul mușchilor țăranului sau muncitorului de orice fel, — din vrea bogatul pământ al acestei țări. Să-i atragem atenția imbuibatului, fie român, fie străin, să-și mai cioaneze din plăceri și să-și mai lepde din mândrie. Și să 'ncece și el să facă ceva bun pentru țara aceasta. Nu numai să-și bată joc de ea, — să calcetă picioare jertfa celor optuse de mii, el parvenitul de azi care poate în timpul războiului a fost la partea sedentară sau mobilizat pe loc.

Și mai trebuie din când în când, — barem la zile mari ca astea, să rugăm pe domnu țăran să ia seama mai atent la cele ce'l inconjoară, să belească ochii până nu belește nauc. Să nu s'arate chiar așa de nepăsător cu cei cari il con-

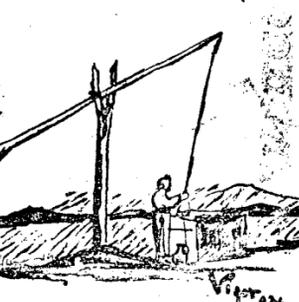
duc. Să spună că cei pasă lui dacă-i conduc destinate liberalii sau dacă fărăniștii. Să nu sară 'n sus de bucurie când domnu guvern liberal i'a iestinit cu'n leu chilul de gaz sau cu 50 de bani pe cel de sare: „Aștia-s ai noștri frașilor,ăștia înțeleg durerile țăranului, uite au iestinit sarea, chibriturile”...

Și acum, află dumneata bade badiță Gheorghiuță, aflați dumneavoastră milioanele de soldați ai gliei, ai muncii din mine, fabrici uzine și biurouri, că în vremurile astea de grea încercare și de dinăfară și de dinăuntru, în timpurile astea tulburi când necredincioșii se căznesc să răstignească pe Iisus a doua oară — se află aici la București, în Capitala țării, o mână de tineri cari se străduesc să spună pe nume anumitor lucruri să le arate în adevărata lor lumină și în trista lor realitate. Sânt CRUCIATII urmașii lui Mihail Stelescu, cari știu și vor ști să apere memoria unui om și să lupte pentru o IDEE.

Incurajați-i pentru binele acestui neam.

Sărbători fericite!

P. V. HUICA

În ultimul timp discuțiile tuturor sportivilor se rezumă numai la litigiul Toma Aurel—Leclerc, managerul pentru străinătate a lui Toma.

După cum suntem informați, Toma Aurel după matchul cu Battelle, a intrat în conflict cu Leclerc, pe motiv că ar fi semnat un contract cu un manager american Al. Francis.

Precis se știe numai atât. Pentru ca să informez cetitorii mai precis, m'am decis să obțin un interview dela domnul Jeny Dumitrescu cel mai bun arbitru de box din România, cecace am și reușit.

La ora 5 și jum. am fost în holul redacției „Gazetei Sporturilor” pentru a-l întâlni—căci am uitat să vă spun că e și redactor la această gazetă.

A fost nevoie deci să mai aștept... pentruca după un sfert de ceas, când am crezut că-l găsec liber să mă duc în birou la dânsu și cu o oarecare sfială l'am rugat să mă informeze mai amplu asupra conflictului Toma Aurel—Leclerc după ce firește l'am informat că sunt dela ziarul Cruciada Românismului.

La rugămintea mea dl. Jeny sură zând și cu o bunăvoință — care dealtfel îl caracterizează—de nedescris, mi-a explicat conflictul.

D-le Dănescu, ce scrie și în gazeta atât știu și eu... Dl. Toma n'a bine voit să ne trimeată nici o scrisoare.

Bine. Dom'le Jeny, dar d-ta vrei ca să plagiezi gazetele.

Eu vreau ca să-mi dați informații mai ample ce să aibă caracterul unui interview.

—Bine... d-le Dănescu—urmează dl. Jeny cam supărat de cele ce va urma.

Toma Aurel e un obraznic... Cu un om ca Leclerc, care l-a făcut campion, mergând din victorie în victorie să procedeze astfel? Și afară de asta are și contract pe 5 ani.

—D-le Jeny, cum a provenit scandalul?

—iScandalul, urmează dl. Jeny a provenit absolut din nici un fel de motiv.

Lui Toma i s'a năzărit să plece în America și în consecință a iscălit contractul cu Al. Francis, neglijând matchul cu Maurice Hugenin, în fața căruia trebuia să-și apere titlul de campion, iar în caz de victorie să întâlnească pe Poppy Decico...

Afară de aceasta condițiile lui Leclerc sunt mai acceptabile decât ale lui Al. Francis. Toma câștiga la aceste 2 matchuri aproape 500.000 de lei din care 35 la sută lui Leclerc în schimb. Al. Francis îi dă 1000 de dolari anual cecace ar veni 200.000 de lei pe an...

D-le Jeny dacă Toma nu vrea

să jte cont de acest contract și implicit de Leclerc poate să plece în America?

Poate îmi răspunde d-le Jeny, dar Leclerc are să-l urmărească până în pânzele albe și are să-i oprească 35 la sută din Bursă, fi-rește că atâta timp cât durează contractul.

Și cu aceste cuvinte s'a încheiat convorbirea eu mulțumindu-i de informație urmat de un bună-seara și un surăs...

N. DANESCU

NOTE

NE-AM mai întâlnit și cu o sucursală verde de hârtie, care iar minte și care iar nu știe gramatică... Un domn: Costică Pitpalac sau, — dacă nu mă înșel, — Mierlă, zice că Ion Aurel Manolescu scriitorul acestor rânduri și redactorul șef al acestei gazete, este una și aceeași persoană cu d. Ion Manolescu autorul volumului de poeme recent apărut „Odihna Neagră”, Acum o lună de zile — recenzând cartea d-lui Ion Manolescu, — noi am semnalat în-cuserirea numelor dar totdeodată am semnalat complectă necunoștință a condeelor celor doi Ioni Manolești... Domnul Pițigoi însă se sugrumă singur, mistificând — pentru a doua oară—adevărul... Un alt domn (tot cu nume de pasăre și ăsta) George Șoimu vrea să pară spiritual înjurându-ne, făcându-și reclamă și plagându-l — calm, — pe N. Crevedia...

Am uitat să vă spun că revista se chiamă — „simbolic” — Veritas și nu uit să atrag atenția domnilor ce o slujesc că sunt datori să-mi mulțumească, pentru reclamă.

SECE

Urmare din pag. VI-a

Aude rar, câte un cuvânt, două, deși corul bărbătesc și masiv sparge în tândări liniștea orașului mic, de provincie. Plânge ca un copil, cu umerii frânți, cu sufletul stins. Totuși — gândește — e mai bine așa... Decât olog o viață întreagă, decât chinuit, mutilat, desfigurat, mai bine așa, mai bine așa... De când pe masa de operație l-a recunoscut, a gândit la fel. Nu și-a putut explica însă și nu poate nici acum, cum și dece, cu doi ani în urmă a fost citat mort pe ordin de zi și i s'au trimis chiar lui actele lui Tudor, iar acum, eri, l-a avut pe masa de operație, sub cuțit și sub inimă... Nu mai caută însă nici o explicație, nici un semn, nici un gând...

E gol, înspăimântător de gol... Numai are decât un singur suflet mare, care parcă i-a umplut tot pieptul, toată ființa, tot sângele, un suflet rămas jumătate aici, lângă un biet olog, mort de mâinile lui, și jumătate acolo, în vagonul acela de vite care acum ese din stație chiuind, și care flutură o ba-

tistă bolnavă, poate pentru cea din urmă oară, fetei aceleia mici și ingenunchiată de destin pe peronul uscat ca o ramă de fotografie proastă, de târg rural...

Pentru jumătatea asta de suflet care colcăe de cântec și de viață, are el datoria — da, DATORIA — să trăiască!

Profesorul Gheorghiu se înalță drept, își șterge lacrimile, își drege glasul, deschide larg ușa și, din pragul ei, strigă ferm:

— Brancadier, bolnavul 225 din patul 37 A, salonul 29, mort. Targa și depus la capela spitalului imediat...

Se întoarce, se apropie de patul lui Tudor, îi închide ochii rămași holbați din clipa de ultimă hărțuială eu viața, îi încrucisează mâinile pe pieptul scofalcit și rămâne drept așteptând...

Cei doi soldați au prins corpul, l-au așezat pe targă și înainte de a-l porni, se închină spunând:

— Dumnezeu să-l erte, domnule medic șef...

— Dumnezeu să-l erte!

Clopoțele capelei deschid lui Tudor, vămile veșniciei... Sinaia, 9—10 August 1936.

Ion Aurel Manolescu

Cruciada Românismului
urează cetitorilor, abonaților și prietenilor săi
„Sărbători fericite“

1001 DE NOPTI POVESTI,
ciorapul „ADY 75” o realitate

• unei metode de fabricație, care face din ciorapul nostru un produs unic în această materie.
Deaceea, o femeie de gust, care ține ca toate amănuntele toaletei să fie perfecte, va prefera numai ciorapul „ADY 75”.

SUPLU
ELEGANT
DURABIL

ady

CEREȚI LA TOATE LIBRARILE

EMIL VORA

FLOAREA AMARA
— POEME —

EDITURA CRUCIADA ROMANISMULU